

Täysistunto

Torstai 14.6.2018 klo 16.00—18.54

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.54.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.00—18.01) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (18.01—18.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit:

pääministeri Juha Sipilä

valtiovarainministeri Petteri Orpo

kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen

opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

puolustusministeri Jussi Niinistö

työministeri Jari Lindström

sisäministeri Kai Mykkänen

sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

elinkeinoministeri Mika Lintilä

maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho

oikeusministeri Antti Häkkänen

perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen.

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys sote-uudistuksen EU-notifikaatiosta (Antti Rinne sd)

Suullinen kysymys SKT 97/2018 vp

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Käytämme tähän ensimmäiseen teemaan elikkä sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen noin puoli tuntia, ja sitten täällä on paljon muita teemoja. Kyselytunnin ensimmäisen kysymyksen esittää sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän edustaja, edustaja Rinne. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Antti Rinne sd: Arvoisa puhemies! Viimeiset kolme vuotta suomalaiset ovat hämmästelleet Sipilän hallituksen sote-sekoilua. Sekoiluun eivät ole olleet syyllisiä kansalaiset, asiantuntijat tai media eivätkä ulkomaanvoimatkkaan. Syyllinen löytyy omasta peilistä ja hallituksen poliittisesta lehmänkaupasta, joka on vastoin sote-uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita ja osin vastoin perustuslakia. Suomalaisten enemmistö ei kannata Sipilän hallituksen sote-mallia.

Viime viikolla keskustelimme EU-notifikaatiosta, jota hallitus ei suostu tekemään korkeimman hallinto-oikeuden ja perustuslakivaliokunnan kannoista huolimatta. Pääministeri Sipilä sanoi eduskunnan edessä näin: ”Olemme myöskin olleet virkamiestasolla yhteydessä komissioon, ja komissiosta on virkamiestasolla kerrottu, että he eivät ota tätä asiaa käsittelyyn, alkää jättäkö hakemusta.” Helsingin Sanomat paljasti EU-lähteisiin viitaten eilen, että pääministeri Sipilän väite ei voi pitää paikkaansa. Siksi kysyn pääministeriltä: puhuitteko te totta viime viikolla?

16.02 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä pidemmälle kausi menee, sitä kovemmaksi retoriikka näköjään menee tässä salissa.

Ensinnäkin viittasin näihin epävirallisiin keskusteluihin, mitä meidän virkamiehet ovat käyneet komission virkamiesten kanssa tästä notifikaatiosta, ja yksiselitteinen vastaus sieltä on tullut, toivomus, että emme jättäisi hakemusta. Esimerkiksi Timonen ja Hetemäki valtion korkeimmasta virkamiesjohdosta ovat olleet sinne yhteydessä, ja kuten valiokunnalle on vastattu, tämä on ollut yhdenmukainen ja yksiselitteinen vastaus. Eli komission kilpailun pääosaston tehtävänä ei ole arvioida jäsenvaltioiden sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmiä vaan käsitellä tilanteita, joissa on perusteltu epäily kielletystä valtiontuesta. Siksi tällaista järjestelmää tai sen lainsäädäntöä ei tulisi notifioida, vaan pyrkiä varmistamaan, että järjestelmä itsessään on aidosti kilpailuneutraali. Tästä on kysymys, edustaja Rinne.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Täällä oli tosiaan kahdella muullakin ryhmällä samasta teemasta, mutta aloitetaan nyt nämä lisäkysymykset, ja edustaja Rinne jatkaa.

16.04 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-malli on ongelmissa hallituksen lehmänkaupan vuoksi. Riskejä on paljon, mutta hallitus ei vielä ole halunnut korjata tai edes selvittää niitä riskejä.

Jospa kerrattaisiin vielä nämä faktat: Korkein hallinto-oikeus pitää notifikaatiota, siis oikeusvarmuuden varmistamista, välttämättömänä. Perustuslakivaliokunta edellyttää oike-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

usvarmuuden saamista asiassa. Viime viikolla te, pääministeri Sipilä, väititte, että komissio ei suostuisi ottamaan sote-mallia käsittelyyn. Teidän eduskunnan edessä esittämänne väite ei vaikuta olevan totta, ja se on erittäin vakava asia.

Eduskunta ja Suomen kansa ansaitsevat nyt selkeän ja rehellisen vastauksen teiltä, pääministeri Sipilä. Vastatkaa nyt näihin kysymyksiin suoraan. Oletteko nyt aivan varma, että komissio on suositellut, että Suomi ei tekisi notifiikaatiota? Kuka hallituksesta on ollut yhteydessä ja kehen komissiossa? Kertokaa nyt nimet komissionkin puolelta.

16.05 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rinteellä taisi äskeninen vastaus jäädä kuulematta. Kerroin, että Martti Hetemäki ja Pekka Timonen [Riitta Myller: Komission puolelta!] ovat olleet yhteydessä komissioon, käyneet epävirallisia taustakeskusteluja siitä ja pyrkineet saamaan vastauksen siihen, tulisiko tämä notifioida vai ei. Myöskin omasta kabinetistani pyynnöstäni on oltu yhteydessä komissioon, ja sieltä on saatu samansuuntainen, samanlainen vastaus siitä.

Mutta en ymmärrä sitä, että kun me saamme tällaisen ohjeistuksen komissiosta, miksi me Suomessa... [Antti Rinne: Keneltä?] — Korkeimmalta vikamiesjohdolta. — Jos me olisimme niin jääräpäisiä Suomessa, että kaikesta huolimatta jättäisimme virallisen notifiikaation, niin totta kai komissio käsitelisi sen notifiikaation, mutta kun olemme kysyneet sitäkin tilannetta, niin komissio on kertonut, että he eivät pysty sanomaan edes, milloin se siinä tapauksessa käsiteltäisiin, koska heidän toivomuksensa on, että tällaiset asiat käsitellään kansallisesti. Meidän pitää nyt vain ratkaista tämä sote [Puhemies koputtaa] täällä Suomessa ja tässä salissa.

16.06 Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta olisi hyvä nyt selvittää tämä asia aika konkreettisesti ja konkreettiselle tasolle mennessä. Kysyin äsken teiltä, kuka henkilö komissiosta on se, joka on antanut näitä vastauksia. Sitten minä kysyn myös teiltä, kun te totesitte aikaisemmin, että ”olemme myöskin olleet virkamiestasolla yhteydessä komissioon ja komissiosta on virkamiestasolta kerrottu, että he eivät ota tätä asiaa käsittelyyn, että älkää jättäkö hakemusta”: onko komissiosta sanottu, että älkää jättäkö hakemusta? Näihin kahteen kysymykseen vastaus, siis mitkä ovat nämä nimet, ja onko sanottu, että älkää jättäkö hakemusta?

16.07 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Avustajani tarkasti tämän Martti Hetemäeltä tänä päivänä vielä, ja hän sanoi, että komissiosta on toivottu, että älkää jättäkö hakemusta. Tämä on siis se ohjeistus siellä, mutta valitettavasti, edustaja Rinne, luottamuksellisesta keskustelusta ainoa, joka voi kertoa vastapuolen nimen, on tietenkin se, joka on sen keskustelun käynyt. Valitettavasti tähän en pysty teille vastaamaan mutta voin kertoa, että Suomen puolelta yhteydessä ovat olleet muun muassa korkeimmat virkamiehet Pekka Timonen ja Martti Hetemäki ja myöskin erityisavustajani on ollut yhteydessä suoraan kilpailuosastoon.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys sote-uudistuksen EU-notifiikaatiosta (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 98/2018 vp

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Myöskin vasemmistoliiton eduskuntaryhmällä on aiheeseen liittyvä kysymys. Edustaja Andersson, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.08 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Ongelma on se, että läpi tämän uudistuksen hallitus on antanut liiallisen kiireen mennä huolellisen lainvalmistelun edelle. Nytkin pääministeri perustellakseen hallituksen kantoja viittaa siis epävirallisiin keskusteluihin, joita on käyty komission virkamiesten kanssa ja joiden sisällöistä meillä eduskunnassa ei voi olla mitään tietoa. Pitäisi olla päivän selvää, että silloin kun tehdään uudistusta, johon saatetaan sisältyä EU-oikeudellisia ongelmia eli nimenomaan tätä kiellettyä valtiontukea, niin silloin näitä riskejä ja kysymyksiä myöskin selvitetään etukäteen osana huolellista lainvalmistelua, mitä täällä kansallisella tasolla tehdään. Näin hallitus ei kuitenkaan ole tehnyt, eikä siihen löydy mitään muuta syytä kuin se, että tämä notifikaatiomenettelyn käyttö ei sovi tämän hallituksen päättämään liian kireään aikatauluun. Sen sijaan, että tämä reilusti myönnettäisiin eduskunnalle, annetaan harhaanjohtavaa tietoa siitä, että komissio [Puhemies koputtaa] ei ottaisi tätä käsittelyyn [Puhemies: Kysymys!] tai että jopa on suositeltu, että näin ei tehdä. [Puhemies: Kysymys!] Eikö näin ole, pääministeri Sipilä?

16.09 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole näin — vastaus kysymykseen.

Tämä EU-notifikaatio: Tässä tulee nyt varmasti semmoinen mielikuva ihmisille, että meidän pitäisi meidän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus notifioida EU:ssa. Näin ei ole, vaan meillä pitää olla perusteltu epäily siitä, että tässä olisi kiellettyä valtiontukea. Yhdessäkään kysymyksessä opposition puolelta en ole kuullut, mitä olisi se kielletty valtiontuki — mitä olisi se valtiontuki, joka vääristäisi kilpailua. Yhtään kertaa minä en ole tässä keskustelussa kuullut sellaista argumenttia. Minä toivoisin, että sellainen vastaus nyt tulisi, samalla kun kysytte. Mikä on se kielletty valtiontuki, mikä tässä esityksessä on? Perustuslakivaliokunnan huomiot totta kai otetaan huomioon, ja siinä meidän vastineessamme tulemme niihin kysymyksiin ottamaan kantaa.

Puhemies Paula Risikko: Lisäkysymys, edustaja Andersson.

16.10 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, syy, minkä takia ylipäätään joudumme pohtimaan notifikaatiomenettelyn käyttöä Suomessa, koskee sitä sote-mallia, jonka hallitus nyt on tuomassa uutena tähän maahan ja jossa edellytetään, että julkinen toimija kilpailee markkinoilla yksityisten toimijoiden kanssa. Silloin tähän malliin voi sisältyä kiellettyä valtiontukea esimerkiksi konkurssisuojan muodossa. [Ben Zyskowiec: Haluatteko poistaa sen?] Tämä on myöskin syy, minkä takia perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että tämä selvitetään. Mikäli rakentaisimme sote-järjestelmää julkishallinnon pohjalta, kuten oppositio on esittänyt, jossa yksityisiä palveluntuottajia käytetään alihankintana täydentämään julkista palveluvalikoimaa, niin silloin me emme joutuisi miettimään tämänkaltaisia ongelmia tai sitä, käytetäänkö notifikaatiomenet-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

telyä vai ei. [Ben Zyskowitz: Silloin ihmiset eivät saisi itse valita, sitähän te haluatte!] Eikö näin ole, pääministeri Sipilä?

16.11 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että nyt tuli yksi konkreettinen asia eli tämä konkurssisuoja-tilanne. Tähän perustuslakivaliokunnan esittämään kysymykseen hallitus vastineessaan antaa vastauksen. Mutta mitään muuta perustelua siihen, että tässä olisi kiellettyä valtiontukea, en ole kuullut. Kun perustuslakivaliokunta on tämän huomion tehnyt, niin totta kai siihen tulette saamaan vastauksen hallituksen antamassa vastineessa. Mutta meidän pitäisi olla ensin itse varmoja siitä, että tässä on epäily kielletystä valtiontuesta, jotta me lähtisimme EU:lta kyselemään tätä asiaa. Ja kun näin ei ole, niin meidän ei tarvitse EU:lta sitä kysellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys sote-uudistuksen EU-notifikaatiosta (Anna-Maja Henriksson r)

Suullinen kysymys SKT 99/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Myöskin ruotsalaisella eduskuntaryhmällä on tähän liittyvä kysymys. Edustaja Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.12 Anna-Maja Henriksson r: Värderade talman! Det är inte underligt att människor inte mera hänger med i vad den här EU-notifieringen handlar om. Men det handlar alltså om att regeringen själv i sin lagproposition har sagt att man egentligen är osäker på om här finns element som kan stå i strid med EU:s konkurrensrätt. Och då har till exempel högsta förvaltningsdomstolen, och också grundlagsutskottet konstaterat att det allra klokaste för att råda bot på den här rättsliga osäkerheten är att skicka det här till notifiering.

Arvoisa puhemies! Tässä kun on nyt tätä prosessia seurannut, niin jo hallituksen esityksessä tuodaan esille se, että hallitus ei itsekään ole varma siitä, sisältyykö tähän sellaisia osioita, jotka voivat olla EU:n lainsäädännön vastaisia. Muun muassa henkilökohtainen budjetti nostetaan esille hallituksen esityksessä sivuilla 107—110. Ja nyt korkeimman hallinto-oikeuden presidentti ja korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntija myös täällä eduskunnassa ovat nostaneet esille sen, että [Puhemies: Kysymys!] ainoa oikeudellisesti oikea tapa on notifioida. Miksi hallitus ei huomenna lähetä tätä notifiointihakemusta komissiolle?

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on ikään kuin kaksi eri ulottuvuutta. Ensimmäiseksi se, ajattelemmeko me kansallisesti, maan hallituksena tai eduskuntakäsittelyjen myötä, että tämä esitys sisältäisi kiellettyä valtiontukea eli muodostuisi sellaiseksi, että se ylipäättään ottaen pitäisi notifioida. Hallitus on tehnyt tässä perusteellista selvitystyötä, ja virkakanta ja sitä kautta hallituksen kanta pohjautuu siihen arvioon, että tässä esityksessä ei ole sellaisia elementtejä, että sitä tarvitsisi notifioida. Mikäli kuitenkin jonain päivänä näin tapah-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

tuisi ja esitystä arvioitaisiin sittenkin taloudelliseksi luonteeltaan, olemme esityksessä pyrkineet kaikin tavoin minimoimaan sitä ja hakeneet mahdollisimman kilpailuneutraalia asemaa. Ja kokonaan toinen juttu on vielä se, että jos päätyisimme notifioidaan tämän esityksen, niin olisiko EU:lta saatavissa tähän kannanmuodostusta viitaten pääministerin arvioihin siitä, mitä korkeat virkamiehet ovat taustakeskusteluissa tästä asiasta saaneet.

16.14 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan muun muassa, että tätä ei lähetetä notifioidavaksi sen takia, että komissiolta voi tulla kysymyksiä, joihinkaan ei ole vastauksia. [Naurua] Tämä on todettu myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa, ja perustuslakivaliokunta toteaa myös, että ”sosiaali- ja terveysvaliokunnan on painavista valtiosääntöoikeudellisista syistä tarkkaan selvitettävä, voidaanko ehdotettua valinnanvapausjärjestelmää pitää sisällöltään notifiointia edellyttävänä”. Ja edelleen perustuslakivaliokunta jatkaa: ”Jos sosiaali- ja terveysvaliokunta ei saa riittävää varmistusta järjestelmän hyväksyttävyydestä EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta, olisi valinnanvapauslakiehdotuksen sääntelyä voimaantulosta syytä muuttaa.” Arvoisa hallitus, aiotteko nyt, kun olette tekemässä tätä vastinetta, lukea tarkkaan, mitä perustuslakivaliokunta on ollut mieltä? Aiotteko katsoa, mitä maan parhaimmat EU-oikeuden asiantuntijat ja korkein hallinto-oikeus on ollut asiasta mieltä? Aiotteko tuoda meille sellaisen esityksen, että taataan oikeusvarmuus myös tässä asiassa?

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme pelkästään aio, vaan olemme lukeneet tarkkaan perustuslakivaliokunnan lausunnon myös tältä osalta, ja olen tietoinen, että jo myös sosiaali- ja terveysvaliokunta aiemmissa kuulemisissaan on ikään kuin sivunnut tätä teemaa. Me tulemme vastineessamme perustelemaan ja argumentoimaan hallituksen linjaa tässä kysymyksessä. EU:n suunnalta korostetaan ei pelkästään tässä nyt meitä kuumottavassa kysymyksessä vaan ylipäätään ottaen, että notifiointin tarve perustuu aina omaan kansalliseen arviointiin — siis itsearviointiin omasta järjestelmästä ja sen potentiaalisista riskeistä olla EU:n valtiontukisäännösten vastainen ja tältä osin velvoitettu notifiointiin. Ja aivan totta, kuten toteamme esityksessämme, se sisältäisi tilanteita, joita ei kyettäisi arvioimaan. Juuri näin, koska erittäin monessa tapauksessa on lähdetty siitä, että kun järjestelmä on olemassa vasta paperilla, suunnitelmana, lakipykälänä, sen toimeenpanossa on niin iso rooli kansallisessa järjestelmässä tulevilla maakunnilla, joten siltä osin vasta [Puhemies koputtaa] valmista järjestelmää ehkä olisi ylipäätään ottaen mahdollista arvioida. [Puhemies: Aika!] Ja tulemme toimittamaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan tueksi arvion tästä notifiointin tilanteesta.

16.17 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri totesi hetki sitten, että totta kai komissio ottaa Suomen notifikaation vastaan, jos sellainen lähetetään. Vielä aikaisemmin viesti oli se, että komissio ei ota Suomen notifikaatiota vastaan. Kummin päin asia nyt on? Pääministeri voi ehkä selvittää tämän asian.

Kysymys kuuluu, että kun on nyt tällaisia epävirallisia käytäväpuheita tai virkahenkilökeskusteluita, niin eikö olisi parempi, että saataisiin mustaa valkoisella, virallisesti ja kirjallisesti, niin että voidaan lopettaa tämä keskustelu. Ja jos ei kerta ole mitään ongelmaa, jos ei kerta ole mitään ongelmaa, niin miksi ei voi varmistaa?

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

16.17 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen jo useaan kertaan vastannut tähän, että komissiosta on ohjeistettu epävirallisissa keskusteluissa, että he eivät halua ottaa tätä käsiteltäväkseen, koska meilläkään ei ollut osoittaa sitä kohtaa, joka olisi tässä kiellettyä valtion tukea. [Eduskunnasta: Kuka sanoi?] Kukaan ei ole kertonut, mikä on kiellettyä valtion tukea tässä.

Perustuslakivaliokunta täällä meidän omassa kansallisessa käsittelyssä on käsitellyt tämän huolellisesti, niin kuin pitää, ja perustuslakivaliokunta on nostanut huolen muun muassa tähän konkurssisuojaan liittyvästä kysymyksestä, ja tähän hallitus, totta kai, vastaa huolellisesti omassa vastineessaan. Tämäkin osoittaa sen, että tämä vain pitää meidän täällä Suomessa ja tässä salissa pystyä ratkomaan, oma kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon iso uudistus. [Ilkka Kanerva: Täsmälleen näin!]

16.18 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä ei olisi mitään ongelmaa, niin varmasti kaksi vuotta olisi säästynyt asiasta keskustelemiselta.

Kysymys on nyt siitä, että kun sosiaali- ja terveydenhuollossa hallitus aikoo avata markkinat, silloin yritykset laitetaan samalle viivalle ja joudutaan miettimään, syntyykö kilpailuneutraali tilanne vai syntyykö kiellettyä tukea. Tällaisissa tilanteissa kuka tahansa suomalainen tai joku yritys voi tehdä siitä valituksen, ja silloin joudutaan niin sanotusti viimeistään arvioimaan EU-lainsäädännön kanssa, onko tämä meidän lainsäädäntöömme yhteensopiva.

Nyt moni asiantuntija ajattelee eduskunnassa, että ehkä tämä rakennuslupa järjestelmälle kannattaisi hakea heti, jotta ei kävisi niin, että kun talo saadaan valmiiksi, niin huomataan, että kun rakennuslupaa ei ollut, se joudutaan purkamaan. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle on annettu kyllä haastava tehtävä saada tätä varmuutta, kun hallituksen omassa esityksessä myönnetään, että varmuutta ei ole, onko rakennuslupaa vai ei. [Puhemies: Aika! Kysymys!] Perustuslakivaliokunta pyytää nyt, että voisiko tätä varmuutta saada, joten kysyn pääministeriltä: annatko meille kaiken mahdollisen infon, jotta tämä varmuus voidaan saada?

16.20 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus hakee tälle hankkeelle rakennuslupaa Suomen eduskunnalta. Meidän pitää se täällä käsitellä meidän sääntöjemme mukaisesti huolellisesti, ja sitten aikanaan tässä salissa tehdään siitä lopullinen päätös. Meidän pitää nyt luottaa itseemme, että me pystymme täällä tämän luvan itsellemme myöntämään, ja eduskunnan päätös on tässä se, joka pätee. Me emme löydä tästä sellaista kiellettyä kilpailua vääristävää tukea, joka rikkoisi EU-sääntöjä, joten tehdään se päätös täällä salissa. Tehdään se yhdessä, tehdään se huolella.

16.20 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse olen perustuslakivaliokunnan jäsen, ja tästä keskusteltiin paljon. Huomautan, että valiokunnan lausunnon sivulla 49 todetaan, että notifiointivelvollisuus kattaa myös tulkinnanvaraiset tilanteet, ja valiokunta on päättänyt siihen, että täydellistä varmuutta ilman notifiointia ei voida saavuttaa.

Jos hallituksella on lisäperusteluita, niin miksi niitä ei tuotu jo perustuslakivaliokuntaan? [Li Andersson: Tai lakiesitykseen!] Silloin me olisimme saaneet sitä lisätietoa. Siellä oli erilaisia asiantuntijoita, jotka pohtivat tätä asiaa, eivätkä he voineet täyttää varmuutta tästä asiasta antaa.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Lisäksi minua ja perussuomalaisia yleensäkin häiritsee kyllä tämä: Minkä takia näitä asioita salaillaan? Jos on joku tällainen keskustelu, niin miksi ei nyt voida avoimesti kertoa? Tuntuu aika erikoiselta, että pitäisi päättää asioista tyyliin ”joku sanoi jollekin”. Tässä on kysymys Suomen mittavimmista uudistuksista. Pääministeri, [Puhemies: Kysymys!] vetoan teihin, että toisitte vaikka eduskunnan kautta lisäesityksen, niin että saadaan keskustella näistä rauhassa.

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meren kysymyksiin: Perustuslakivaliokunnalle toimitettiin pyynnöstänne lisäselvitys juuri tästä mainitusta, täällä tänään keskusteltavasta asiasta. [Välihuutoja] — Viittaatte nyt tässä välihuudoin, että ette te tulleet saamaan varmuutta. Näin se on. Tässä kysymyksessä totaalista absoluuttista oikeudellista EU-ulottuvuusvarmuutta ei voi millään, missään tilanteessa saada, [Välihuutoja] ottaen myöskin huomioon sen tosiasian, että tämä malli, joka toteutuu, on vasta suunnitelmavaiheessa ja sen toteutumavaihe vasta ehkä osoittaa mahdollisuuden ylipäätään ottaen arvioida sitä. Ja me tiedostamme ja täällä hyvin edustajat tunnistavat, että EU-tasolla useampi asia on nyt kesken ja prosessissa myös kansallisten järjestelmien osalta.

Edustaja Meri, hallituksella ei ole tarvetta salailla tässä asiassa. Me teemme kaikkemme tukeaksemme eduskunnan päätöksentekoa perustuslakivaliokunnalle toimitetulla lisäselvityksellä. Tiedän, että valiokunnat ovat kuulleet aiheesta, [Puhemies koputtaa] ja myös vastine tulee pureutumaan tähän aiheeseen sosiaali- ja terveysvaliokunnan työn tueksi.

16.23 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen seurannut tätä sote-uudistusta vuosikausia, ja on ollut surullista katsottavaa, kun se uudistus on viivästynyt ja nykyjärjestelmä on rapautunut ja yksityiset firmat ovat laajentaneet reviiriään. Nyt meillä on malli, jossa on kaikki keskeiset elementit. Olisi aika päästä ratkaisuun. Tätä sanovat ihmiset kadulla ja myöskin maakunnat, joissa on valmiutta.

Mutta kun seuraa opposition toimintaa tässä, tuntuu siltä, että etsitään koko ajan erilaisia verukkeita jarruttaa, ja tässä tapauksessa nyt vedotaan EU:hun. EU:n keskeinen periaatehan on se, että se hoitaa maatalouspolitiikkaa, kauppapolitiikkaa, ulkopolitiikkaa, mutta terveydenhuolto ja sosiaalipolitiikka ovat jokaisen maan omia asioita. [Puhemies koputtaa]

Nyt tekisi mieli kysyä oppositiolta ja myöskin perussuomalaisilta, oletteko todella sitä mieltä, että koko sosiaali- ja terveydenhuoltomme kansallinen järjestelmä pitäisi alistaa EU:n notifiointille. [Välihuutoja] Tämä tuntuisi kovin kummalliselta ennakkotapaukselta. Mutta kun tämä ei ole kyselytunti oppositiolle, niin kysyisin ministeri Saarikolta: Onko teillä tiedossa, että kansallisia terveysjärjestelmiä olisi yleisemmin alistettu EU:n hyväksyttäväksi kuten nyt halutaan? [Leena Meri: Vastaa mielelläni, jos saan puheenvuoron!]

16.24 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, onko tämä edes tarpeen, mutta mainitsen nyt vielä tähän keskusteluun liittyen, mistä puhumme, kun me puhumme ylipäätään ottaen EU:n notifiointista ja kiellöstä valtiontuesta. Keskustelemme siis siitä, millainen on suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän pohja ja sen palvelutuotannossa yksityisen ja julkisen toimijan rinnasteinen asema ja näiden keskinäinen tasavertaisuus palveluntuottajina. Tämän asetelman äärellä me nyt täällä keskustelemme, onko tämä ratkaisu kansallisissa käsissä vai onko tässä elementtejä, jotka edellyttävät EU:n arviota. Hallituksen kanta on ollut ja on

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

se, että meidän järjestelmämme on piirteiltään sellainen, että se ei sisällä kiellettyä valtiontukea. Ja kokonaan toinen tarina on se, onko EU ylipäättään ottaen nyt sellaisessa tilanteessa, että notifiointia edes olisi saatavilla.

Tiedossani ei ole sellaista tilannetta, että esimerkiksi monesti tässä tilanteessa verrokiksi esiin nostettu Ruotsi olisi notifioinut omaa valinnanvapausmalliaan.

16.25 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kilpailuneutraliteettihaaste on tämän valinnanvapausmallin ytimessä muutoinkin kuin pelkästään tämän notifiointin osalta. Sote-uudistuksen valinnanvapautta aikoinaan markkinoitiin niin, että asiakkaalla on mahdollisuus valita sen maakunnan liikelaitoksen, yrityksen tai sitten yhdistysten ja järjestöjen tarjoamien palveluitten väliltä. Taisin viime kevään kuntavaalitentissä todeta, että tuo järjestöjen tuleminen sille samalle viivalle yritysten ja myöskin maakunnan liikelaitoksen kanssa voi olla aika hankalaa, koska monet yhdistykset saavat julkista tukea ja ovat sillä tavoin kilpailuneutraliteetin näkökulmasta ongelmallisessa tilanteessa. Olisinkin nyt halunnut kysyä ministeriltä: kun te olette asettaneet tämän yhden naisen selvitystyöryhmän, joka on antanut väliraporttinsa ja todennut siinä selkeästi, että yhdistysten on pystyttävä erottamaan se osuus, mikä on ikään kuin markkinoilla olevaa palveluntuotantoa, ja toisaalta sitten se osuus, mikä on järjestötoimintaa, onko nyt niin, että tämä yhtiöittämispakko, mikä julkisella puolella vältettiin, on nytten tällä hetkellä yhdistysten ja [Puhemies: Aika!] järjestöjen ristinä elikkä sillä puolella on pakko mennä yhtiöittämään?

16.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on todella laaja. Yritän tiivistää. Ensinnäkin suomalaiset sote-järjestöt saivat viime vuonna yli 340 miljoonaa euroa julkista tukea meidän Veikkauksen peliyhtiöjärjestelmän kautta — joka myös on sinällään EU-kontekstissa katsoen hyvin ainutlaatuinen — ja Suomessa on järjestelmä, jossa noita varoja ei voi käyttää sellaisten palvelujen tuottamiseen, jotka olemme velvoittaneet kunnat tarjoamaan julkisina palveluina, tulevaisuudessa siis maakunnat. Eli aivan kuten edustaja Essayah toteaa, on näin, että järjestöt eivät voi näitä julkisesti järjestettyjä sote-palveluita toteuttaa näillä niin kutsutuilla veikkausvoittovaroilla. Eli silloin kun tuottaja on esimerkiksi järjestö — joka soveltuu erinomaisesti tässä valinnanvapausmallissa asiakassetelin palveluntuottajaksi — on varmasti selkeintä, että se erottaa tuon osan, jossa se toimii palveluntuottajana, siitä järjestöpohjaisesta, yleishyödyllisestä toiminnastaan vähintäänkin kirjanpidollisesti riittävän selkeästi, ja moni järjestö on päätenyt myös yhtiöittämisratkaisuun. Siihen ei ole pakkoa, [Puhemies: Aika!] mutta moni on tehnyt sen jo nykyjärjestelmän puitteissa.

16.28 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä on isommassa kuvassa kyse siitä, mikä on hallitukselle tässä uudistuksessa tärkeintä. Te ajatte väkisin sellaista laajaa markkinamallia, jossa näitä oikeudellisia ongelmia tulee, ja se on teille tärkeämpi arvo, viedä sitä markkinamallia eteenpäin, kuin varmistaa, että tuleva järjestelmä varmasti kestää. Tässä vaarannetaan suomalaisten sosiaali- ja terveystalvelujen tulevaisuus, julkisesti tuotetut sosiaali- ja terveystalvelut, ja luodaan riski isoista korvausvelvollisuuksista yksityisille yrityksille. Eli se, että te väkisin viette tätä markkinamallia eteenpäin, toisin sanoen tarkoittaa nyt sitä, että teille kaikkein tärkeintä on se, että yksityiset terveystalvelut saavat isot markkinat, riskeistä viis. Sitähän te sanotte, koska tämä esitys olisi mahdollista varmistaa oikeudellisesti kestäväksi poistamalla laaja valinnanvapaus ja

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

toteuttamalla maakuntamalli. Tämä on mahdollista varmistaa myös siten, että pienituloiset ja eläkeläiset saavat hyvää terveydenhuoltoa sote-uudistuksessa mutta riskejä vähennetään niin, että todetaan tämä yleishyödylliseksi sgei-palveluksi — mutta sehän rajoittaa voitot kohtuullisiksi, [Puhemies: Kysymys?] ja sehän on teidän tavoitteidenne vastaista. Arvoisa pääministeri, te siis haluatte, että yksityiset terveysfirmat voivat ottaa isoja voittoja, ja siksi ette määrittele tätä yleishyödylliseksi palveluksi.

16.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska arvostan teitä, edustaja Niinistö, en välitä loukkaantua siitä, että laittatte sanoja suuhuni ja kyseenalaistatte motiivejani toimia tämän uudistuksen äärellä.

Tämän hallituksen tarkoitus on huolehtia Suomeen sellainen järjestelmä, jossa palvelujen yhdenvertaisuus ja riittävyys voidaan turvata, ja, arvoisa puhemies, tämän järjestelmän kestävyys mitataan sillä, riittävätkö meidän yhteiset varat ja eurot sen järjestelmän ylläpitämiseen. Näiden lähtökohtien vuoksi on erinomaisen tärkeää, että me pystymme vihdoin uudistamaan tämän kansallisen pohjan 18 maakunnan vastuulle, jotta palvelut voisivat parantua, ja valinnanvapaus on tapa ottaa mukaan ne yksityiset toimijat, jotka itse asiassa aika hallitsemattomalla tavalla ovat jo nyt osa tämän päivän järjestelmää.

Perustuslakivaliokunnan, jonka jäsen, edustaja Niinistö, te olette, tehtävä ei koskaan ole arvioida nykytilaa vaan aina katsoa tulevaa hallituksen esitystä, mutta rohkenen esittää kysymyksen: läpäisisikö tämä malli perustuslaillisen arvion kaikkien perusoikeuksien tai yhdenvertaisuuden näkökulmasta?

16.30 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän notifiokaation selvittelyn yhteydessä saimme myös tietää, että te, peruspalveluministeri Saarikko, olette lähestynyt kilpailukomissaari Vestageria. Kirjeessänne ministeri pyytää tukea sote-uudistukselle, koska uudistus on hallituksen tärkeimpiä asioita. Toteatte näin: ”En voi liiaksi korostaa uudistuksen positiivisia vaikutuksia valtiomme talouteen ja kasvuun sekä siihen, että ihmisille turvataan riittävät palvelut.” Asiantuntijakuulemisessa on sittemmin ilmennyt, että uudistuksen rahoitus on täysin kaltevalla pohjalla — emme tiedä, onko tämän uudistuksen etumerkki plus- vai miinusmerkki. Haluaisinkin kysyä, ministeri, teiltä hallituksen pöytätavoista: eikö nyt jälkikäteen kääntyminen kilpailukomissaarin puoleen tunnu huonosti harkitulta, koska pyysitte tukea poliittiselle uudistukselle samalta taholta, joka voi joutua arvioimaan tätä oikeudellisesti?

16.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onko uudistuksen etumerkki plus vai miinus? Jos viittaatte talouteen, niin uudistuksen etumerkkihän on plus. Joka tapauksessa kustannukset kasvavat väestön ikääntyessä. Nyt on kysymys vain siitä, kuinka suuren plussan joudumme laittamaan ja pystymmekö hillitsemään kustannuksia — mikä on niiden tavoitteiden joukossa, miksi tähän uudistukseen aikanaan on lähdetty.

Edustaja siteerasi, arvoisa puhemies, kirjettäni aivan oikein. Näin kirjoitin, ja lähestyin komissiota juuri siksi, että hallituksella oli halu keskustella tästä järjestelmästä. Sittemmin kävi ilmi, että tätä pyyntöäni ei haluttu vastaanottaa, ja tuo keskustelu jäi käymättä komission suuntaan, vaikka hallitus oli aktiivinen ja siihen halukas, juuri varmistaakseen tätä oikeudellista pohjaa ja tätä notifiointikysymystä, johon sittemmin täällä on epävirallistenkin keskustelujen osalta viitattu.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä tämän teeman alkuperäisen kysymyksen esittäjä, edustaja Rinne.

16.32 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeriön virkamiehet käyvät epävirallisia keskusteluja komission kanssa selvittääkseen, tarvitaanko notifikaatiota, onko tämä kilpailulainsäädännön vastainen. Ministeri Saarikko lähettää kilpailukomissaarille kirjeen, jossa pyytää tukea uudistukselle varmistaakseen sen, että komissio tukee uudistusta. Tässä on täysin selvää, arvoisa pääministeri, että teillä on myöskin itsellänne epävarmuus, ihan tuon esityksennekin mukaan, siitä, onko tämä kilpailulainsäädännön mukainen, EU-oikeuden mukainen.

Mutta minua kyllä kiinnostaa nyt se, että tänään sanoitte, että ilman muuta komissio ottaa tämän käsittelyyn, jos tällainen pyyntö notifikaatiosta tehdään. Sitten on sanatarkka sitaatti: ”Olemme myöskin olleet virkamiestasolla yhteydessä komissioon, ja komissiosta on virkamiestasolla kerrottu, että he eivät ota tätä asiaa käsittelyyn, että alkää jättäkö hakemusta.”. Arvoisa pääministeri, kysyn nyt teiltä: Kumpi näistä lausunnoista on tosi? Kumpi lausunnoista on tosi, tänään annettu vai viime viikolla annettu?

16.33 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin meille on tärkeintä tehdä Suomeen viimeinkin sellainen sote-uudistus, joka pystyy vastaamaan myöskin kymmenen vuoden päästä ihmisten palvelutarpeeseen, vähintäänkin nykyisen tasoisin palveluin. Olemme lähestyneet komissiota epävirallisissa keskusteluissa, ja tämä on hyvin tyypillistä keskustelua, aktiivista EU-vaikuttamista, ja on ollut kysymyksiä siitä, mikä tässä tilanteessa on järkevää ja mikä tässä ei ole järkevää. Ja kuten moneen kertaan myöskin viime kyselytunnilla viittasin näihin epävirallisiin keskusteluihin, komissiosta on ohjeistus meille, että he eivät kehota meitä jättämään hakemusta [Välihuutoja vasemmalta] eivätkä halua tätä hakemusta, notifikaatiohakemusta, jätettävän. Tästä on kysymys. Se on selvä asia, että jos Suomi kaikesta huolimatta, niin kuin sanoin, [Puhemies koputtaa] kaikesta ohjeistuksesta huolimatta, päätyisi siihen, että tämän salin käsittely, tämän salin rakennuslupa, ei riittäisi, [Puhemies koputtaa] niin totta kai komissio silloin joutuisi asian [Puhemies: Aika!] vastentahtoisestikin käsittelemään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys aselainsäädännöstä (Olli Immonen ps)

Suullinen kysymys SKT 100/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Immonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 **Olli Immonen ps:** Arvoisa puhemies! Mitäpä Euroopan unioni ei tekisi hankaloit- taakseen tavallisten kansalaisten elämää? Tämä asia on nähty monta kertaa myös meillä täällä Suomessa, vai mitä hallitus? [Välihuutoja oikealta] Tällä kertaa ongelma ei ole kui-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

tenkaan pelkkä EU, vaan myös Suomen hallitus, joka on ajamassa EU:n ampuma-asedirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä Suomeen vielä tiukempaa aselainsäädäntöä kuin mitä EU vaatii. Suomalaisia metsästäjiä, ampumaurheilijoita ja muita aseharrastajia rangaistaan aina siitä, kun islamisti päättää tehdä terrori-iskun Euroopassa. Tämä on väärin. Näitä iskuja ei estetä kiusaamalla lainkuuliaisia suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijajärjestöt ovat tyrmänneet tämän hallituksen aselakiesityksen, ja tämän johdosta kysyisinkin sisäministeriltä: kai te nyt aiotte korjata nämä lakiesitykseen sisältyvät täysin kohtuuttomat tiukennukset, jotka kurittavat [Puhemies koputtaa] suomalaisia aseharrastajia?

16.36 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Ensinnäkin, kiitos laajasta yhteisymmärryksestä eduskunnassa, jonka avulla olemme Suomea taistelleet tähän asedirektiiviin sinänsä erityisesti reserviläispoikkeuksen, josta silloin kolme neljä vuotta sitten, kun lähdettiin liikkeelle, ei ollut puhuttakaan tuossa muodossa. Sen nojalla myöskin tämä lakiluonnos, joka nyt on vielä lausuntokierroksen viimeisessä vaiheessa Ahvenanmaan osalta, on kirjoitettu sillä tavalla, että meidän koko sodanajan reservillä on mahdollisuus myöskin reservissä harjoitella siten, että saadaan haettua lupia Pääesikunnan kautta puollolla myöskin näihin niin sanottuihin kiellettyihin aseisiin eli pitkän lippaan puoliautomaattiasseisiin. Tämä on vallankumouksellinen muutos siihen nähden, miltä näytti vielä kaksi kolme vuotta sitten, ja itse asiassa myös lainsäädännön luonnosta muutettiin keväällä nimenomaan sillä tahtotilalla, että laaja reservi voi harjoitella.

Yksityiskohtiin, mitä lausuntokierroksella on tullut esiin runsaasti, teemme nyt lähiviikkoina muokkauksia. Tässä täytyy tehdä selvät säännöt, jotka eivät estä turhaan harrastamista, ja samalla estää aseiden päätyminen väriin käsiin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.37 Olli Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä ministerin vastaus ei kyllä vakuuttanut. Me perussuomalaiset tulemme seuraamaan kyllä erityisen tarkkaan tämän tilanteen kehittymistä nyt jatkossa.

Tässä lakiesityksessähän muun muassa on mukana sellainen älyttömyys, jossa kivääri, johon on kiinnitetty yli 20 panoksen lipas tyhjänä, menee samaan kategoriaan tykkien ja raketinheittimien kanssa. Tämä on kyllä täysin järjetöntä.

Luvallisilla aseilla tehty henkirikokset Suomessa ovat äärimmäisen harvinaisia. Onkin valitettavaa, että lainkuuliaisia aseiden omistajia kerta toisensa jälkeen rangaistaan ja heidän harrastustoimintaansa hankaloitetaan. Me perussuomalaiset emme hyväksy tällaista kurituslinjaa. Metsästäminen, reserviläistoiminta ja muu aseharrastus on turvattava Suomessa [Puhemies: Kysymys!] tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kysyisinkin: mihin toimiin hallitus aikoo jatkossa ryhtyä parantaakseen, ja nimenomaan parantaakseen, suomalaisten aseharrastajien asemaa ja oikeuksia Suomessa?

16.38 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän viittaukseen pitkän lippaan, yli 20 patruunan lippaan, rinnastuksesta, tämä direk-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

tiivi lähtee eksplisiittisesti siitä, että yli 20 patruunan lipas tekee aseesta kielletyn A-luokan aseena, ja sen takia sitä joudutaan käsittelemään kiellettyinä A-luokan aseena, mutta meillä onneksi on esimerkiksi reserviläispoikkeus, meillä on mahdollisuus myöskin suomalaisen perinteiseen SRA-ammuntaan myöntää poikkeuslupia, ja myös ampumaurheilu tietyin edellytyksin eurooppalaisesti voi saada poikkeuslupia. Nyt niitä käytäntöjä, kuinka tämä tehdään sujuvasti, kehitetään.

Samalla ei myöskään voida ummistaa silmiä siltäkään tosiasialta, että meillä on myös kotimaisissakin ampuma-aseella tehdyissä rikoksissa käytetty toki myös täältä väärin käsiin levinneitä aseita. Ei kyse ole aina ulkomailta levinneistä aseista. Sikäli on erityisesti ampumaharrastajien etu, että nämä tapaukset pystytään estämään. Sikäli tämä on tärkeä tasapaino, ja uskon, että me tästä kyllä selviämme niin, että kaikki asialliset [Puhemies ko-puttaa] ampujat jatkossakin voivat harjoitella.

16.39 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on valmistellut aselakia, jota voitaneen suorastaan sanoa epäisänmaalliseksi. Uudessa laissa on niin lukematon määrä huonoa valmistelua, että puutun siksi vain yhteen sen lukemattomista järjestömyyksistä, reserviläistoimintaan.

Uusi laki tulee tekemään reserviläisampumaurheilun aloittamisen ja harrastamisen lähes mahdottomaksi. Lisäksi se tulee sulkemaan suuren joukon sijoittamattomia reserviläisiä yhdenvertaisuuslain vastaisesti eriarvoiseen asemaan sijoitettujen reserviläisten kanssa. Suomen puolustus perustuu suureen, 900 000 miehen reserviin, josta alkuvaiheessa — ja korostan: alkuvaiheessa — mobilisoidaan 280 000 miestä.

Nyt uudessa laissa ei-sijoitetut reserviläiset jäisivät heikompaan asemaan kuin sijoitetut. Haluankin kysyä asianosaisilta ministereiltä: miten tämä sisäasiainministeriössä huonosti valmisteltu laki saataisiin korjattua siten, että maanpuolustustahtoiset reserviläiset voivat tulevaisuudessakin antaa oman panoksensa Suomen maanpuolustukseen? Tämä laki ei tule sitä mahdollistamaan.

16.41 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä reserviläispoikkeuksien määritelmäkohdassa on nimenomaan levennetty se määritelmä niin, että se koskee sodanajan sijoitettua tai jo suunniteltua sijoitusta, millä tarkoitetaan sitä, että on reserviläinen, joka voidaan sodan aikana sijoittaa aseelliseen palvelukseen. Me emme voi kirjoittaa lakiin, että vapautamme 900 000 miestä direktiivin kiellettyjen aseiden listalla olevista aseista. Silloin se kaatuu EU-tuomioistuimessa. Sen takia tässä tarvitaan taiten tehtyä valmistelua, jotta reserviläispoikkeus oikeasti Suomessa voidaan myös toimeenpanna käytäntöön. Huolet kyllä ymmärrän.

Mitä tulee käytännön prosesseihin, niin tarkastelemme esimieskysymystä siitä, tarvitaanko 24 kuukauden vai 12 kuukauden harjaantuneisuus, voidaanko harjaantuneisuutta osoittaa myös B-luokan aseella eli lyhyen lippaan aseella. Tällaisia asioita, joita lausuntopalautteessa aivan asiallisesti ja reserviläisjärjestöjen ansiokkaan vuoropuhelun kautta tulee, nyt tarkastelemme läpi. Mutta on kyllä aika kohtuutonta väittää, että sillä tarkastelulla, jota hallitus tässä hyvässä yhteistyössä eri ministereiden kanssa on tehnyt, olisi kyse maanpetoksellisesta toiminnasta.

16.42 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä asedirektiivivyöry Euroopan unionista lähti käyntiin, oli hienoa havaita, kuinka tämä sali

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

eli Suomen kansanedustajat eri puolueista olivat yksimielisiä siitä, että reserviläispoikkeus tulee saada aikaan. Ja tätä reserviläispoikkeusta puolustivat silloinen sisäministeri Petteri Orpo ja puolustusministeri Jussi Niinistö — jopa EU-pöydissä kävivät esittelemässä Suomen puolustusratkaisua, ja oli tärkeää, että tämä reserviläispoikkeus saatiin aikaan.

Suomen sodanajan sijoitetuista yli 95 prosenttia on reserviläisiä. Omaehtoinen ampumaharjoittelu on tässä mielessä välttämätöntä. Jos tätä kaikkea pitäisi Puolustusvoimien omalla toimintana harjoittaa, resurssit eivät yksinkertaisesti riittäisi. Kysyisinkin puolustusministeri Niinistöltä, mikä merkitys reserviläistoiminnalla ja erityisesti tällä omaehtoisella ampumaharjoittelulla vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa on meidän puolustusjärjestelmällemme.

16.43 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki Puolustusvoimien kertausharjoituksissa reserviläisiä koulutetaan 18 000 vuodessa ja varusmiehiä koulutetaan yli 20 000 vuosittain ja siellä luodaan tämä pohja. Mutta on selvä, että kertausharjoitusten määrä on vain tyydyttävä, ja on hyvä, että reserviläisillä on mahdollisuus harjoitella omaehtoisesti reserviläisyhdistysten ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksenkin kautta. Tämä on tärkeä voimavara, ja sitä paitsi ampumaurheilu on hieno harrastus.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä lisäkysymys, edustaja Jalonen.

16.43 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä tulee huomattava määrä palautetta, ja huoli on oikeastaan käsin kosketeltava. Arvoisa ministeri, pystyttekö nyt rauhoittamaan tilannetta vakuuttamalla tämän kansalaispalautteen antajat siitä, että niin sanottua Suomi-lisää, turhaa Suomi-lisää, ei tähän direktiivin päälle tule?

16.44 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, meidän tarkoituksemme on tähän esitykseen perusteltuja muutoksia tehdä lausuntopalautteen pohjalta. Niitä tullaan tekemään. Tarkoitus on tehdä niin sujuva laki kuin on mahdollista. Ja uskon — kun tiedän sekä ampumaurheilijoiden että reserviläisten huolet — että me pystymme järjestämään tämän niin, että ne arvokkaat harrastukset voivat säilyä. Tässä on hyvää yhteistyötä erityisesti puolustusministerin ja hänen hallintonsa kanssa tehty.

Eduskunnassahan laki säädetään, ja tietysti viime kädessä se on eduskunnan tahtotila, ja tässä viitattiin — edustaja Savola viittasi — aivan oikein laajaan yhteisymmärrykseen. Hieman rupesin huolestumaan, kun luin Helsingin Sanomista edustajien Tuomioja ja Paatero mielipidekirjoituksen, jossa ei oltu yhtä mieltä siitä, että laaja reservin aseellinen harjoittelu olisi omaehtoisesti tarpeellista, [Eduskunnasta: Ohhoh!] vaan siinä viitattiin siihen, että vain Puolustusvoimat voisi tätä tehdä. Tässä suhteessa täytyy vain toivoa, että eduskunta on laajasti edelleen samalla hankkeella kuin reserviläispoikkeusta haettaessakin.

16.45 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laaja lausuntokierros tässä asiassa on poikkeuksellisen tarpeellinen. Luotan siihen, että ministeriön valmistelussa nyt edelleen pidetään huoli siitä, että lausuntokierroksella esiin tulleet näkökohdat huomioidaan lainvalmistelussa. [Timo Heinonen: Kaikki!] Tämän vuoksi kysyn ikään kuin varmuuden vuoksi vielä: onko jokin erityinen tarve virittää lainsäädäntö, sekä reser-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

viläistöimintää että ampumaurheilua koskien, hankalammaksi kuin mitä EU:n minimiedellytykset tässä suhteessa meiltä edellyttäisivät?

16.46 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole. Sinänsä tämä asedirektiivi ei koske meidän kaikkea aselainsäädäntöä, esimerkiksi vaikka käsiaseiden sääntelyä. Tämä ei mene yksi yhteen, vaan eroja tulee säilymään myös direktiivin soveltamisalan ulkopuolelta.

Toisaalta meidän tämänhetkisten tietojen mukaan esimerkiksi Saksa ja Espanja ovat ainakin maita, joissa ampumaurheilun osalta tullaan olemaan selvästi tiukempia tässä implementoinnissa, mennään pidemmälle. Meidän pitää säilyttää meidän arvokkaat kansalliset harrastusperinteet, erityisesti tiettyjä ampumaurheilulajeja mutta aivan erityisesti reserviläistöiminnan osalta, ja se tullaan tekemään niiden järkevien soveltamistapojen kautta, mitkä nyt lausuntopalautteen pohjalta tehdään. Ne täytyy meidän miettiä niin, että ne myös kestävät EU-tuomioistuimessa. Tässä ei kannata kerätä lyhytaikaisia irtopisteitä vaan kannattaa katsoa, mikä on viiden vuoden päästä voimassa oleva käytäntö. Ja uskon, että se tulee olemaan aivan hyvä, kunhan eduskunnan enemmistö pysyy tällä kannalla eikä lähde toiseen suuntaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys puutteista turvapaikkamenettelyssä (Olli-Poika Parviainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 101/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Täällä on vielä aika monella ryhmällä kysymys jäljellä. Tehdään nyt niin, kun televisiointiaikaa on aika vähän jäljellä, että otetaan kaikki kysymykset kysymys-vastaus-periaatteella. — Ja tämän aloittaa vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Olli-Poika Parviainen.

Keskustelu

16.47 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Sisäministeri Mykkänen, julkaisitte tänään selvityksen, jossa Maahanmuuttovirasto itse vastasi kysymykseen siitä, voiko sen omaan turvapaikkahakemusten käsittelyyn luottaa. Sisäistä selvitystä perusteltiin nopeudella ja nopeasti selvitys tehtiinkin.

Virasto päätyy yllätyksettömästi siihen, ettei sen toiminnassa ole järjestelmällisiä puutteita. Selvityksessä esitetään pieniä, sinänsä tärkeitä viilauksia, mutta siinä ei käsitellä lainkaan niitä laajoja ongelmia, joita hallituksen tehostamispaineet vuodesta 2015 alkaen ovat aiheuttaneet koko turvapaikkamenettelylle kautta linjan. Selvitys jättää vastaamatta kaikkien tärkeimpiin kysymyksiin, ja siksi kysyn niitä teiltä, sisäministeri Mykkänen. Mitä tapahtuu nyt niille ihmisille, jotka ovat kärsineet turvapaikkamenettelyn vakavista puutteista? Entä miten varmistetaan, että Suomi ei lähetä ketään hengenvaaraan? Miten tehdyt virheet korjataan?

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

16.48 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin: Suuri enemmistö kielteisen päätöksen saaneista on joka tapauksessa valittanut tuomioistuimiin ja/tai jättänyt uusintahakemuksen. Onkin tärkeää, että ensimmäinen uusintahakemus käsitellään perusteellisesti, kuten Suomen lain mukaan tehdään itse asiassa perusteellisemmin kuin esimerkiksi Ruotsissa.

Mitä tulee tähän selvitykseen — ja kiitos edustajalle myös läsnäolosta hyvässä seminaarissamme — tämä oli tosiaan ensimmäinen vaihe, jossa halusin nopeasti saada selvistä pulonkautoista parannusehdotuksia, joita tulikin kolmisenkymmentä. Migri itse analysoi sinänsä, että esimerkiksi tulkkauksessa on ollut puutteita ja on ollut puutteita esimerkiksi puhutteluun valmistamisessa, hauraiden ryhmien, haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden valmistamisessa siihen, ja näihin tehdään nyt parannuksia, niin kuin kuulitte aamulla.

Nyt seuraavassa vaiheessa on tarpeen, että myös ulkoisesti yhdessä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n ja yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa olemme tilaamassa niin sanottua ulkoista arviointia, jonka pohjalta voidaan sitten katsoa asiaa laajemmin. Mutta se on väistämättä pitkäaikainen asia, ja varmaan menevät johtopäätökset ensi vuodelle sen osalta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys poikkeuksellisten sääilmiöiden vaikutuksesta maatalouteen (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 102/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Östman.

Keskustelu

16.49 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Tämän suullisen kyselytunnin alussa puhuttiin taas paljon sotesta ja jopa lehmänkaupoista. Minäkin ajattelin kysyä ei lehmänkaupoista vaan lehmistä ja maataloudesta. Nimittäin Suomea on kohdannut ennennäkemätön alkukesän helle- ja kuivuusjakso. Tutkijat arvioivat, että tämänkaltaiset sääilmiöt tulevat mahdollisesti tulevaisuudessa yleistymään. Edessä on jälleen kato vuosi, ja tilanne maataloilla on nyt äärimmäisen stressaava. Monien ihmisten ainoa tulonlähde on vaarassa. Lähes koko maassa on metsäpalovaara. Maamme huoltovarmuus ja kotimaisen ravinnontuotannon jatkuvuus ovat vaakalaudalla. Perinteisen maanviljelyn rinnalle tulee kehittää uusia tapoja tuottaa ravintoa, ja ne tulisi ottaa nopeasti laajamittaiseen käyttöön. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä maanviljelijöiden ahdingon helpottamiseksi, niin tämänhetkisen tilanteen osalta kuin pidemmällä aikavälillä?

16.50 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta on, että kahtena viime vuonna viljelijöitä ovat kohdanneet erittäin poikkeukselliset ja ankarat sääolosuhteet. Viime vuonna, niin kuin kaikki hyvin muistamme, oli liikaa vettä, ja nyt on vettä aivan liian vähän. Molemmat johtavat samaan lopputulok-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

seen elikkä vaikeuksiin, lisääntyneisiin kustannuksiin, satomenetyksiin, laatumenetyksiin ja niin edelleen.

Mitä hallitus on tehnyt lyhyellä aikavälillä? Me olemme laittaneet viime viikolla hake-
muksen komissiolle siitä, että me saisimme käyttää kaikki mahdolliset peltopinta-alat, jot-
ka ovat korjattavissa rehuksi, poikkeuksellisiin olosuhteisiin vedoten, nyt sitten rehuntuo-
tantomuutoksiin. Näitä ovat muun muassa ekologiset alat, joiden korjuuvelvollisuus, tai korjaamat-
tomuusvelvollisuus, on elokuulle asti. No, kaikki tiedämme, että sen jälkeen laatu on me-
netetty. Elikkä tämä on tehty. Samoin laitoimme anomukseen niin, että me pystyisimme
maksamaan tukia ennakoon vähän enemmän kuin mitä tuossa komission ehdotuksessa
on. Sen lisäksi me olemme yhdessä valtiovarainministeriön kanssa käyneet lävitse ja val-
mistelemme satovahinkovakuutuksen veropoistoa, [Puhemies koputtaa] joka on merkittä-
vä asia, myöskin tällaisia lyhyen aikavälin asioita. Totta kai hallitus seuraa tätä äärimmäi-
sen tarkasti ja huolestuneena.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys susikannan kasvusta (Esko Kiviranta kesk)

Suullinen kysymys SKT 103/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Keskustan eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Ki-
viranta.

Keskustelu

16.51 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Luonnonvarakeskuksen viime viikolla
julkaiseman selvityksen mukaan susikanta on Suomessa vahvistunut selvästi. 2018, tämän
vuoden maaliskuussa Suomessa oli yhteensä 20 susilaumaa, kun vastaava luku vuotta
aiemmin oli 14. Erityisen huolestuttavaa ja ongelmallista on susikannan voimakas alueel-
linen keskittyminen Länsi- ja Lounais-Suomeen, missä on nykyisin noin 70 prosenttia kai-
kista maan susista. Susi aiheuttaa huolta lasten koulutielle jatkuvasti. Susi myöskin raate-
lee lampaita ja muita kotieläimiä ja koiria ja muita lemmikkieläimiä. Arvoisa ministeri
Leppä, kysyn teiltä: mihin kiireellisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä susikannan kasvun hil-
litsemiseksi Suomessa?

16.52 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe-
mies! Sudet ovat lisääntyneet, kanta on kasvussa, ja pitää huomioida myös se, että tässä
Luonnonvarakeskuksen arviossa susikanta on nyt vuoden ajalla kaikkein pienimmillään.
Tämän arvion päälle tulee kaikki se pentutuotto, jokainen pentu, joka syntyy, ja kun lau-
mat ovat lisääntyneet ja susiparit ovat lisääntyneet, [Naurua] myöskin pentutuotto toden-
näköisesti on lisääntynyt — nyt viitataan edelleen susiin — ja tämän myötä me saamme ensi
syksynä Lukelta arvion pentutuotosta, jonka pohjalta me teemme sitten ratkaisuja sen osal-
ta, mikä niiden poistojen määrä on.

Plus se, että poliisilla on aivan uunituoreet yhtenäiset ohjeet koko maassa siitä, miten
toimitaan näiden häirikkösusien osalta. Korostan jälleen kerran sitä, että sudet eivät kuulu

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

pihoihin, niiden ei kuulu aiheuttaa ihmisille ja kotieläintuotannolle vaaraa, ja jos aiheuttavat, silloin on mekanismi, jolla ne saadaan poistettua. Susi kuuluu suomalaiseen luontoon, mutta se kuuluu nimenomaan sinne luontoon ja metsiin, ei pihoihin. [Puhemies koputtaa]

Tässä ovat nämä kaksi väylää, joita edetään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys asuntomarkkinoista (Pauli Kiuru kok)

Suullinen kysymys SKT 104/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kokoomuksen eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Kiuru.

Keskustelu

16.53 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talous on hyvällä kasvu-urala. Kuluttajien ja sijoittajien luottamus on kasvanut. Myös asuntomarkkinoilla on vauhtia. Uusia asuntoja rakennetaan nopeammin kuin kertaakaan 2000-luvulla.

Toisaalta markkinat eriytyvät. Hinnat nousevat kasvukeskuksissa, mutta toisaalta taas haja-asutusalueilla kehitys on päinvastaista. Perheasuntojen tarve vähenee, mutta sitten taas toisaalta pienien asuntojen ja yksöiden kysyntä on kasvanut. Jopa ylikysyntää on paikallisesti. Yksi trendinomainen muutos on se, että kaupungistuminen jatkuu edelleen.

Kysynkin ministeri Tiilikaiselta: miten luonnehditte asuntomarkkinoiden tilannetta tällä hetkellä nimenomaan kuluttajien näkökulmasta? Ja edelleen: miten luonnehditte maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta ja sen vaikutuksia kasvavien kaupunkiseutujen ja muun Suomen tarpeiden näkökulmasta? [Eero Heinäluoma: Aika vaikea kysymys!]

16.55 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Asuntomarkkinoiden tilanne on, sanoisin, aika elävä ja vilkas, ja niin on myös rakentamisen tilanne. Kuten kysyjä totesi, asuntoja rakennetaan tällä hetkellä ennätyksellistä tahtia, ja tuo asuntojen tuotanto on suuntautunut juuri niihin asuntotyyppeihin, joilla eniten on kysyntää markkinoilla, varsin pieniin asuntoihin. Myös tuo kuvaamanne tilanne markkinoitten eriytymisestä maan eri osien välillä pitää paikkansa.

Oikeastaan maankäyttö- ja rakennuslain osalta ja kaupunkien kaavoituksen osalta täytyy varmistaa välineitä kaavoittajille, jotta pystytään riittävän nopeasti myös kaavoittamaan. Näin on maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa [Puhemies koputtaa] toistaiseksi tehty, ja näin tullaan myös kokonaisuudistuksessa etenemään. Oikeastaan huoli on se, että jos asuntojen hinnat karkaavat liian korkealle ja taloyhtiölainojen [Puhemies koputtaa] osuus kasvaa, tunnistavatko kaikki kuluttajat näihin sisältyvät riskit.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys työhyvinvoinnista (Anne Louhelainen sin)

Suullinen kysymys SKT 105/2018 vp

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä sininen eduskuntaryhmä. Edustaja Louhelainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Anne Louhelainen sin: Arvoisa puhemies! Työuria voidaan pidentää parantamalla työoloja ja työhyvinvointia. Työhyvinvointia lisää hyvä työyhteisöilmapiiri.

Viikonloppuna Hollola—Lahti-alueella kisataan 70. Jukolan viesti ja 41. Venlojen viesti, kansainväliset viestisuunnistuskilpailut. Jukola on Suomen suurin aikuisten urheilutapahtuma. Jukolan osallistujista yli 60 prosenttia on yritys-, perhe- ja ystäväjoukkueita.

Useissa yrityksissä Jukola onkin nähty osana tykyohjelmaa. Onnistuneen tykypäivän ohjelman tulisi mahdollistaa yhdessä oleminen ja tekeminen, me-hengen luominen. Arvoisa ministeri, miten näette tällaisen vapaa-ajan toiminnan osana työkyvyn ja työhyvinvoinnin edistämistä?

16.57 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työ ja hyvinvointi kuuluvat yhteen, ne ovat äärimmäisen tärkeä yhdistelmä, ne kuuluvat kaikille.

Erityisen iloinen olen siitä, että edustaja nosti esiin Jukolan viestin, joka juostaan Hollolassa tulevina kesäöinä — menestystä kaikille kisaajille!

Se, miten yritykset ovat sitoutuneet edistämään työhyvinvointia vaikkapa kannustamalla työntekijöitään urheilusuorituksiin, vaikkapa Jukolan viestiin lähtemällä, on vaihtelevaa, mutta se on kuitenkin arvokasta, ja siihen tulee kannustaa yrityksiä edelleenkin. Ja tämä toimii kahdella tavalla: niin, että lisätään työhyvinvointia, mutta samalla myös työntekijät sitoutuvat terveyden edistämiseen omalta osaltaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.10. Suullinen kysymys puolueiden yhteistyöstä (Susanna Huovinen sd)

Suullinen kysymys SKT 106/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Koska tiedän, että edustaja Huovinen on viimeistä päivää, niin hän saa yhden kysymyksen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.58 Susanna Huovinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tuli kyllä pyytämättä ja yllätyksenä, [Naurua] mutta kiitän tästä mahdollisuudesta ja ehkä osoitan kysymykseni pääministerille. Haluan kysyä asiaa, johon viittasin omassa blogikirjoituksessani, kun nyt jätän eduskuntatyön 19 vuoden jälkeen. Se liittyy kansanvallan ja demokratian yhteiseen puolustamiseen.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Haluaisin tiedustella, herra pääministeri, minkälaisiin toimiin hallituksenne ehkä vielä tällä jäljellä olevalla kaudella voisi ryhtyä, jotta puolueet voisivat yhä paremmin tehdä yhteistyötä ja puolustaa yhteistä demokratiaa ja kansanvaltaa niitä liikkeitä vastaan, jotka haluavat viljellä populismia, suvaitsemattomuutta, jopa rasismia.

17.00 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin omasta puolestani ja koko hallituksen puolesta — uskon, että puhun koko eduskunnan puolesta — kiitoksia edustaja Huoviselle tästä 19 vuoden urasta täällä. Olette ollut erittäin hyvä, rakentava työtoveri koko tuon ajan.

Mitä tulee kysymykseenne, niin kyllä myöskin itselläni on huoli tästä yhdessä päättämisen kyvyn jatkuvuudesta. Meidän pitää olla myöskin ylpeitä tästä puoluejärjestelmästä. Puolueet ovat se kanava, jota kautta demokratiaa käytännössä voidaan toteuttaa. Kyllä minusta meidän pitäisi täällä uskaltaa puolustaa yleensä myöskin esimerkiksi puoluetukea juuri sen takia, että se antaa laillisen, hyvän kanavan siihen, miten demokratia käytännössä pääsee toteutumaan.

Toivotan teille menestystä, tsemppiä, voimia uusissa tehtävissänne.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ilmoituksia

3.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 13.6.2018 antanut hallituksen esitykset HE 84-87/2018 vp.

3.2. Hallituksen esityksen peruuttaminen

Valtioneuvosto on 13.6.2018 peruuttanut eduskunnalle annetun hallituksen esityksen HE 70/2018 vp. Työjärjestyksen mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava.

3.3. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 13.6.2018 antanut eduskunnalle selonteon VNS 4/2018 vp Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa.

3.4. Muut ilmoitukset

Mirja Vehkaperä on ilmoittanut keskeyttävänsä edustajantoimensa hoitamisen 18.6.2018 alkaen siirtyessään Euroopan parlamentin jäseneksi.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

3.5. Vaalien toimittaminen

Edustajantoimesta 15.6.2018 lukien vapautettavan Susanna Huovisen tilalle on valittava varajäsen ulkoasiainvaliokuntaan ja jäsen ympäristövaliokuntaan. Mainittujen valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

4. Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 64/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tulevaisuusvaliokunnan jäseneksi edustaja Paavo Väyrysen.

5. Susanna Huovisen vapautuspyyntö Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 40/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

6. Harry Wallinin vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 41/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

7. Satu Taavitsaisen vapautuspyyntö puolustusvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 43/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

8. Eeva-Johanna Elorannan vapautuspyyntö tulevaisuusvaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 44/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

9. Riitta Myllerin vapautuspyyntö suuren valiokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 45/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 15.6.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 15.6.2018 kello 10.

10. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta Lakialoite LA 24/2018 vp Arto Satonen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.04 Arto Satonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää kollegoita laajasta tuesta tälle aloitteelle pikavippien markkinointikiellosta. Kun aloitteen on allekirjoittanut 119 kansanedustajaa kaikista poliittisista ryhmistä, niin voin sanoa, että eduskunnalla on vahva tahtotila puuttua pikavippien markkinointiin.

Arvoisa puhemies! Se kertoo myös siitä, että pikavippikierteeseen ajautuneiden kansalaisten huolet ovat hyvin laajasti välittyneet kansanedustajille. Ylivelkaantuminen on yhteiskunnassa kasvava ongelma. Hyvästä talous- ja työllisyystilanteesta huolimatta maksuhäiriömerkintöjä saaneiden ja ulosotossa olevien kansalaisten määrä kasvaa koko ajan. Maksuhäiriömerkintä oli vuoden 2017 lopussa 375 000 suomalaisella. Luottotietonsa menettäneiden ihmisten elämä on monin tavoin vaikeaa. Esimerkiksi vuokra-asunnon saanti on hankalaa, jos ei kykene maksamaan vuokravakuutta.

Tärkeää on auttaa ihmisiä valumasta ylivelkaantumisen tielle. Markkinointikiellon tavoitteena on nimenomaan estää pikavippien hankkiminen heräteostoksena. Jopa yksittäisen pikavipin ottaminen saattaa johtaa kierteeseen, jossa uudella pikavipillä maksetaan vanhoja velkoja, ja lopulta ajaututaan korkojen painaessa päälle maksukyvyttömäksi. Tämä tarina on tuttu kymmenilletuhansille suomalaisille.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Erityisen riskialttiita velkakierteeseen ajautumaan ovat nuoret, joilla ei vielä ole riittävä kokemusta oman talouden hoidosta. Jos jo nuorena velkaantuu, riski syrjäytyä yhteiskunnasta on todella suuri. Ylivelkaantunut jää usein työelämän ulkopuolelle tai harmaan talouden työntekijäksi, koska ulosotot vanhoista veloista verottavat vahvasti normaalia palkkatuloa. Tämän torjumiseksi säädettiin jo erillinen laki, jonka avulla vuoden työttömänä ollut ylivelkaantunut saa työllistyessään puolen vuoden tauon velkojensa lyhentämiseen.

Pikavippien aiheuttama velkaantuminen koskee myös peliongelmaisia, joiden keskuudessa juuri pikavipit ja lainarahalla pelaaminen koetaan merkittävimäksi pelaamisesta aiheutuvista ongelmista. Usein samoilla nettisivuilla sekä houkutellessaan pelaamaan rahapelejä että tarjotaan pikavippejä. Tämä yhtälö on monille ylivoimainen houkutus, joka tulee myöhemmin kalliiksi.

Pikavippien mainonta kiellettiin Hollannissa vuonna 2017, joten se on hyvä esimerkki meille. Asiaan on reagoitu myös yritystasolla: Google on kieltänyt pikavippien mainonnan omilla sivuillaan Yhdysvalloissa. Kyse on globaalista ongelmasta, jonka hallitsemiseen tarvitaan uudet pelisäännöt. On tärkeää, että Suomi on yhtenä esimerkin antajista ja ensimmäisten joukossa kieltämässä pikavippien mainonnan.

Mainontakielto on mahdollista toteuttaa Hollannin tapaan siten, että Finanssivalvonta määrittelee ne korkeariskiset ja vakuudettomat luotot, toisin sanoen pikavipit, joiden mainonta kielletään. Listaa voidaan päivittää tarvittaessa. Jo nykyisin Suomessa pikavippejä tarjoavien yritysten on rekisteröidyttävä Etelä-Suomen aluehallintovirastoon, mikä olennaisesti helpottaa valvontaa.

Arvoisa puhemies! Pikavippien markkinointikielto on yksi keino saada kulutusluotoista aiheutuvaa ylivelkaantumista kuriin, mutta ei suinkaan ainoa. Meillä on jo olemassa tällä hetkellä korkokatto koskien alle 2 000 euron pikavippejä, ja parasta aikaa selvitetään oikeusministeriössä tämän korkokaton ulottamista myös yli 2 000 euron pikavippeihin. Se olisi erittäin tärkeää, koska tällä hetkellä ajan trendi on se, että näitä useilta eri tahoilta otettuja pikavippejä yhdistellään, ja on yrityksiä, jotka tarjoavat palveluita, joissa ne yhdistävät ja järjestelivät uudelleen näiden lainanottajien lainoja, ja lopputuloksena on se, että maksut ja korot ovat entistä korkeammat. Eli tämä asia on syytä saada hallintaan.

Tämä lakiehdotus koskee kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamista, johon ehdotetaan lisättäväksi 8 a §: ”Eräiden korkeariskisten kulutusluottojen markkinointikielto: Sellaisia vakuudettomia kulutusluottoja, joiden todellinen vuosikorko ylittää tämän luvun 17 a §:n mukaisesti viitekoron lisättynä 50 prosenttiyksiköllä, ei saa markkinoida.” Tämä on siis esitys.

Korostan vielä sitä, että tämä 50 tulee nyt siitä korkokatosta, joka on asetettu tällä hetkellä alle 2 000 euron pikavipeille. Jos tätä korkokattoa saadaan laajennettua ja jos tätä korkokattoa saadaan alennettua — mitä myöskin toivon — silloin pitää alentaa myös sitä korkoa, joka koskee tätä markkinointikieltoa.

On äärimmäisen tärkeää, että me saamme tämän markkinointikiellon käytäntöön, ja uskon, että siihen on hyvät mahdollisuudet. Eduskunta on tässä asiassa puhunut, ja se tulee ottaa valmistelussa huomioon.

17.10 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Satonen on kerännyt nimiä oikeaan paperiin, ja on erittäin hyvä, että tällainen lakialoite, jonka ilman muuta ja eittämättä tarvitsee pystyä tulemaan vielä tällä vaalikaudella myös lihaksi, ei jää niin, ettem-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

me pystyisi käsittelemään ja hallitus ei tätä ottaisi omaan työjärjestykseensä ja toisi esityksen eduskuntaan, jotta nopeasti voisimme sen täällä säätää.

Erityisen hankalaa on ollut tämä aggressiivinen pikavippien markkinointi, jossa tunkeudutaan ihmisten yksityisyyteen, ja se jos joku on ollut hankalaa. Ollaan kuitenkin pystytty siihen, että tiettyjen kellonaikojen osalta pikavippejä ei enää myönnetä, tässä kehittymistä on tapahtunut. Se on hidasta, mutta joka tapauksessa meidän pitää erityisen tarmokkaasti tarttua tähän pikavippien ongelmaan. Yksi osa sitä on se markkinointi, koska aina sen tiedostaminen, että sinä voit nopeasti hetkellisesti tarttua johonkin syöttiin, ohjaa ihmisten toimintoja ja niitä mahdollisuuksia hyödynnetään.

Edustaja Satonen otti tässä esille myös tämän 2 000 euron katon. Tästä on tehty tälläkin vaalikaudella lakialoite, niin että jokaisesta eduskuntaryhmästä jo yli sata nimeä oli tässä hankkeessa mukana, että voisimme säätää siitä, että lainoittajat antavat 2 000 euron niin sanotun limiittilainan, vaikka se lainoituksen tarvitsija käyttäisi siitä 2 000 euron limiitistä vain 300 euroa siihen todelliseen taloudelliseen tilanteeseen, pesukoneen tai talvirenkaiden ostamiseen, ja kun se on 2 000 euroa, niin tämä 50 prosentin korkokatto ei enää toimi-kaan. Sen takia on todella tärkeää, että jo viime vuonna Kuluttajaliitto lähti siltä pohjalta, että pitää olla yli 2 000 euron lainoituksessa myöskin tämä sama 50 prosentin korkokatto. Se olisi erittäin tervetullut uudistus, tietysti yhdessä positiivisen luottorekisterin kanssa, mitä pitäisi myötävuudessa myös täällä eduskunnassa tervehtiä. Osa jopa pienlainojen antajista on sitä mieltä, että meillä pitäisi olla mahdollisuus luottotajan kantaa riski. Meillä monesti pikavippifirmojen ja perintäyhtiöitten välinen kytkös on automaatti, ja siellä näitä perintöjä ja niihin kuluva kustannuksia ketjutetaan edelleen ja edelleen, ja vaikka sitten tuomioistuimesta tulisi päätös, että henkilö on varaton, niin uudelleenperinnän käynnistämisen mahdollisuus on tätä päivää.

Ei toki pidä unohtaa sitä, että edustaja Satosen ansiokkaassa lakialoitteessa oli se, että tämä markkinointi ei koskisi perinteisiä luotonantajia ja pankkeja. Pitää noin tosiasialisesti kuitenkin tunnustaa se, että jos henkilö, joka haluaa nopeaa luototusta omaan taloudelliseen tilanteeseensa, ottaa luottokortin käyttöönsä ja kustantaa sillä sen 300 euron hankinnan, mikä on välttämätöntä, kustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin 50 prosenttia, eli kaikki toimitusmaksut ja muut tekevät kyllä luottokortista pieniin lainoituksiin huomattavasti raskaamman kuin tämä 50 prosentin korkokatto tällä hetkellä on. Mutta en kritisoi, etteivätkö pankit näin saa edelleen mainostaa, mutta pitäisi osata katsoa, missä yhteydessä keskustellaan siitä, kun kysymys on nimenomaan pikavipeistä.

Pakko tähän loppuun, puhemies, vielä sanoa se, että me tarvitsemme Suomeen sosiaalista luototusta. Se on se polku, jota me tarvitsemme tähän maahan. Se on ainoa kestävä väline siihen, että todellakin ne henkilöt, jotka ovat taloudellisessa ahdingossa työttömyyden tai yksinhuoltajuuden kanssa ja tarvitsevat siihen hetkeen jonkinlaisen avun, sen saavat, kyllä sen pitää olla mahdollista. Nämä ihmiset tämän sosiaalisen luototuksen osalta ottavat päälleen sen, että heille tulee luottohäiriömerkintä. Siksipä tässä toivottavasti ensi viikolla pystymme puuttumaan myös tähän asiaan, että luottohäiriömerkinnät roikkuvat siellä useita vuosia velan tultua maksettuakin, ja näitä asioita voitaisiin yhdessä viedä eteenpäin niin, että luottohäiriömerkintä sitten tällaisessa tapauksessa, kun se sosiaalinen luototus on maksettu, myös poistuu sieltä sitten kuukauden sisällä.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, olen erityisen tyytyväinen, että edustaja Satonen on tämän asian ottanut omakseen, ja toivon kyllä eduskunnalta hyvää ja arvokasta eteenpäinvie-mistä tämän aloitteen osalta.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

17.16 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tiiviisti sanoen tämä on kannatettava aloite, jonka olen myös itse allekirjoittanut. Edelliset puhujat aika tyhjentävästi jo kertoivatkin, miksi tämä aloite on tarpeellinen. Henkilökohtaisesti näen tämän nimenomaan kohtuuttomuuden korjaamisena. Tuollaiset korot, mistä puhutaan, 50 prosentin ja vastaavat, ovat jo sinällään kohtuuttomia, ja luottotietojen menettäminen on vakava asia sekä tragedia yksilölle. Omasta puolestani tuollaisen koronkiskonnan voisi ylipäänsäkin kieltää, mutta tämän aloitteen markkinointikielto on hyvä alku, ja mielestäni seuraava askel voisi olla myös tuo mainittu perinnän kohtuullistaminen.

17.17 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pikavippeihin liittyvät ongelmat on hyvin laajalti tunnistettu täällä eduskunnassa ja asiasta on puhuttu useamman kerran viime vuosina. Myös edistysaskelia on otettu pikavippien suitsimiseksi. Tämän lakialoitteen pitkä allekirjoittajalista eduskunnan oikealta vasemmalle osoittaa, että tilanteessa on vielä paljon korjattavaa.

Pikavippien mainonta on voimakkaasti kasvussa, mikä jo sinällään osoittaa sen, että viipeillä on kysyntää ja kysyntäpotentiaalia. Siksi on paikallaan puuttua nimenomaan sellaisten vippien mainontaan, joiden koron voidaan selkeästi katsoa olevan täysin kohtuuttomalla tasolla.

Pikavipit ovat pahimmillaan nykyajan koronkiskontaa, jossa hyväksikäytetään vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä. Pikavippi on hyvin harvoin ratkaisu mihinkään ongelmaan. Sitä vastoin se hyvin usein johtaa ongelmien pahenemiseen ja ongelmakierteiden syntyyn tai syvenemiseen.

Tämä aloite on yksi tärkeä askel oikeaan suuntaan. Samalla olisi tarkasti pohdittava, voitaisiinko pikavippiongelmalle tehdä jopa vieläkin enemmän.

Tässä keskustelun aikana lueskelin muun muassa Kuluttajaliiton materiaalia liittyen pikaluottoihin. Heillä on myös omat ehdotuksensa Suomen lainsäädännön kehittämiseksi, ja ne menevät pidemmälle kuin muun muassa tämä aloite. Pitää miettiä, mitä me voimme todellakin tehdä vielä enemmän näiden asioiden parantamiseksi.

Useilla kotitalouksilla on entistä enemmän velkaa monelle eri taholle, mikä rasittaa kotitalouksien maksukykyä entisestään. Velkasummat paisuvat usein huomattaviksi, ennen kuin maksuhäiriömerkintä katkaisee lisävelkaantumisen.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, edustaja Satosen tekemä lakialoite on erittäin kannatettava, ja toivon sille mitä ripeimpää käsittelyä täällä eduskunnassa.

17.19 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää edustaja Satosta tästä tärkeästä, lähes 120 nimeä keränneestä lakialoitteesta.

On totta, kuten esityksen perusteluissakin todetaan, että meillä on edelleen haasteita pikavippimarkkinoilla juuri tämän harhaanjohtavan mainonnan osalta. Todellista vuosikorkoa saa monista pikavippimainoksista edelleen etsiä kissojen ja koirien kanssa, minkä seurauksena moni kuluttaja menee harhaan lainanhoidon todellisten kustannusten laskennassa. Siksi on perusteltua, että myös meillä Suomessa mennään muun Euroopan linjoille ja asetetaan rajoituksia pikavippien mainonnalle.

Lisäksi olen, arvoisa puhemies, yhtä mieltä myös muista edustaja Satosen tekemistä huomioista itse tämän suomalaisten ylivelkaantumisongelman hoitamisen suhteen. Me tarvitsemme tähän itse asiassa kolmen kärjen taktiikan eli panostuksia ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn, ylivelkaantuneiden auttamiseen ja jälkihoitoon.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyssä ehdottomasti tehokkain väline on koulutus. Kuluttamisen muuttuessa helpommaksi myös riskit ylivelkaantumiseen ovat lisääntyneet. Lasten ja nuorten oman rahan käyttöön opastusta pitäisi kyllä antaa myös meille aikuisille.

Toinen tärkeä ennaltaehkäisyn väline olisi myös edustaja Myllykosken mainitsema positiivisen luottotiedon käytön salliminen myös Suomessa. Tästä hyötyisivät sekä yrittäjät että kuluttajat, kun kuluttajien taloudellinen tilanne olisi luotonantajien tiedossa nykyistä paremmin. Mahdollisuudet entistä vastuullisemman luotonannon lisääntymiseen Suomessa paranisivat merkittävästi. Oikeusministeriön asettamien selvittäjien raportinhan pitäisi valmistua tämän kuun lopussa, ja toivottavasti se myös suosittaa Suomen seuraavan tässäkin muita EU-maita. Tapoja tämän toteuttamiseen on toki monia.

Mitä sitten, arvoisa puhemies, tulee toimiin ylivelkaantuneen auttamiseksi ja ylivelkaantumisen jälkihoidoksi, niin totean nykyisen hallituksen kyllä tehneen tässä myös hyviä tekoja. Muun muassa ulosotossa olevien pitkäaikaistyöttömien työllistämismahdollisuuksien parantaminen kuudella sapattikuukaudella on tästä hyvä esimerkki. Lisäksi talous- ja velkaneuvonnalla on keskeinen rooli taloudenhoidon neuvonnassa ja velkakierteen estämisessä. Siksi hallitus on kohdentanut kevään kehysriihessä 5 miljoonaa euroa toiminnan kehittämiseen mahdollisimman helposti saatavaksi juuri velkaantumiskierteen alkuvaiheessa oleville suomalaisille. Tätä tärkeää työtä olisi syytä jatkaa myös tulevilla hallituksilla riippumatta siitä, minkä kokoonpanon varassa kulloinkin toimitaan.

Näillä sanoilla toivon tälle lakialoitteelle asianmukaista valiokuntakäsittelyä.

17.22 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On mukava kuulla, että tämän lakialoitteen kanssa sali oikeasta vasempaan reunaan on niin yksimielinen. Tavoite on yhteinen. Olemme tärkeän asian äärellä. Kiitos edustaja Satoselle ja yli 100 muulle kollegalle tästä hyvästä keskustelunavauksesta ja myöskin lakialoitteesta. Ja kiitos myöskin kaikille, jotka ovat tämän allekirjoittaneet ja muutenkin pitäneet tätä yhteistä asiaa, ylivelkaantumista, ajankohtaisesti esillä.

Suomessa on kymmeniätuhansia ihmisiä, erityisesti nuoria ja työttömiä sekä yrittäjiä, joiden elämää vaikeuttaa ylivelkaantuminen. Vuodenvaihteessa ulosottovelallisia oli 246 000 ja maksuhäiriömerkintöjä oli noin 380 000 suomalaisella. Ulosottovelallisten määrä on pysynyt jotakuinkin samana, mutta velkojen yhteenlaskettu kokonaissumma on kasvanut.

Viimeksi tänään olen saanut palautetta, miten radiossa soivat jatkuvasti koukuttavat pikavippimainokset. Olen saanut viime kuukausina palautetta myöskin siitä, miten nämä mainokset ja muutenkin ehkä meidän yhteiskunnassamme tällä hetkellä hyvin kuluttajakeskeinen ajattelutapa suosivat sitä, että monet nuoret ajattelevat, että jokaisella tai lähes kaikilla pitäisi olla kaikkea sitä samaa, mitä muilla kylän, kaupunginosan lapsilla on. Olisi tärkeää ymmärtää ja puhua myöskin lasten ja nuorten kanssa siitä, mitä kaikkea on tarpeellista saada.

Mutta sen lisäksi tarvitaan tietenkin myös yhteiskunnallista keskustelua. Erityisesti kannan huolta meidän kouluistamme ja opetuksestamme siinä mielessä, että näitä korkoasioita, mitkä kuitenkin liittyvät ymmärrykseen siitä, minkä verran tarvitaan euroja maksaa pikavippiä takaisin, pitäisi pystyä meidän nuorillemme myöskin opetuksen kautta tuomaan, perusasioita, kun meillä on niin hyvä matematiikan opetus koulussa, opettamalla laskemaan, mikä rahan arvo on ja mitä se tarkoittaa, kun jossain on korkoa 48 tai vastaavaa.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Mutta tähän yksityishenkilöiden ylivelkaantumiseen: se johtuu yhä useammin siis siitä, että taloutta paikataan näillä korkeakorkoisilla pikavipeillä yhtäkkiä ja liian usein myöskin hetken mielijohteesta.

Lainsäädäntöämme on siis muutettu vuonna 2013 niin, että alle 2 000 euron luotoille asetettiin korkokatto. Mutta tätä on kuitenkin viime aikoina kierretty sillä tavalla, että on tarjottu yli 2 000 euron vippejä, joita on sitten voinut nostaa pienemmissä erissä. On tärkeää ja hyvää, että eduskunnassa aihe puhututtaa ja aiheesta on jätetty useampia lakialoitteita.

Tämän markkinointikiellon lisäksi pari vuotta sitten edustaja Toivakka teki lakialoitteen pikavippien korkokaton sääntelystä. Ja aiheeseen on myöskin ministeri Häkkänen nyt kevään aikana puuttunut. Oikeusministeri käynnisti valmistelun, jolla tiukennettaisiin pikaluottosääntelyä siten, että kiristettäisiin sekä korkokattoa että luotonantajalle aiheutuvia seurauksia korkokaton rikkomisesta. Esimerkiksi tilanteessa, jossa korkokattoa on rikottu, ei kuluttajalla olisi velvollisuutta maksaa korkoa tai muita luottokustannuksia. Tämä tavallaan toimisi niin sanktiona väärin alalla toimiville pikaluottojen tarjoajille kuin myös sitten ennaltaehkäisevästi.

Kyseinen lakialoite on tärkeä, ja samaten monen muun edustajan kanssa toivon sille asianmukaista valiokuntakäsittelyä. Edustaja Satosen ja muitten kollegoitten lisäksi kiitän vielä erityisesti myöskin edustaja Taavitsaista tämän aiheen keskustelun ylläpitämisestä.

17.26 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Ylivelkaantuminen on Suomessa tänä päivänä suuri ongelma, ja erityisesti näiden pikavippien kautta tapahtuva velkaantuminen on sitä pahinta mahdollista velkaantumista, mitä voi laillisesti tapahtua.

Näitä pikavippejä hyödyntävät tai joutuvat käyttämään ihmiset, joilla ei ole valinnanvara. Heillä ei ole mahdollisuuksia neuvotella pankissa lainan ehdoista, vaan he joutuvat ottamaan elämän kuluihin sitä lainaa, mitä vain sattuvat saamaan, ja kuten tiedämme, korkokulut pikavipeissä ovat kerta kaikkiaan kohtuuttomia, eikä niitä voi hyväksyä.

Tämä aloite on erittäin tervetullut, ja olen sen itsekkin allekirjoittanut, ja suurin osa eduskunnasta on sen allekirjoittanut. Toivon tälle aloitteelle sujuvaa läpimenoa täällä. Edustaja Satonen on osunut kyllä tässä hyvään asiaan ja tekee tässä inhimillisen teon, joka on kaikkien vähäosaisten ja syrjäytyneiden eduksi läpi mennessään.

17.28 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Satosen tekemä lakialoite on aivan erinomainen, ja toivon sen läpimenoa mahdollisimman pian.

Monen pikavipin ottaneen ahdinkoa kuunneltuani olen pistänyt merkille mainostamisen todellisen vaikutuksen asiaan. Iso mainos linja-auton kyljessä ja samaan aikaan tilapäinen rahapula tai välkkyvä mainos nettikasinon pelien vieressä ihmisen pelatessa ovat saaneet monet sortumaan.

Markkinoinnin kieltämisellä on ihan varmasti ennalta ehkäisevä vaikutus, ja se on yksi keino auttaa talousvaikeuksiin ja ulosottoon joutuneitten ahdingossa sekä ennaltaehkäisyssä, etteivät ihmiset joutuisi talousvaikeuksiin.

Myöskin edustaja Myllykosken mainitsema sosiaalinen luototus ja sen edistäminen Suomessa niin, ettei se olisi enää kunnille vain vapaaehtoinen tehtävä vaan että siitä tehtäisiin ihan lakisääteinen tehtävä, on todella tärkeää, koska sosiaalisella luototuksella autetaan ihmisiä saamaan taloutensa hallintaan, katkaisemaan velkakierre, kuntoutumaan, työl-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

listymään, saamaan asunto tai pääsemään yli muusta kriisistä. On todella harmillista se, että Suomessa on vain 30 kuntaa, jotka myöntävät sosiaalista luottoa asukkailleen.

Ylipäättään ulosottoon joutuneiden ahdinko, kansainvälisten perintäyhtiöiden kurituksessa olevien ihmisten ahdinko sekä meidän sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen massiivinen joutuminen ulosottoon vuosittain — noin 320 000 asiakasmaksua joutui viimekin vuonna ulosottoon — kaikki tämä, on todella niin iso ja laaja kokonaisuus, jota ei pysty kerralla hallitsemaan, joten on erinomainen asia, että tämä niin kuin askel kerrallaan laitetaan kuntoon.

Tästä edustaja Satosen lakialoitteesta on hyvä apu yhteen kohtaan, ja jatketaan siitä sitten tätä työtä lakialoitteilla eteenpäin asioitten korjaamiseksi.

Myöskin valvonnan lisääminen ja sinne resurssien saaminen on erittäin tärkeää. Etelä-Suomen avi valvoo perintäyhtiöitä, eikä siellä taida olla resursseja riittävästi. Ilahtuilen, että yksi perintäyhtiö oli saanut varoituksen laittomasta toiminnastaan. Monestihan nämä pikavippiyhtiöt ja perintäyhtiöt ovat samoja firmoja elikkä samoilla firmoilla on monempaa toimintaa.

Oliko niin, että paikalta 3 minuuttia?

Puhemies Paula Risikko: Kyllä, mutta jos se on siinä ja siinä, niin jatkakaa vain.

No niin, ei muuta kuin että toivon tämän lakialoitteen etenemistä. [Naurua]

Puhemies Paula Risikko: Se oli hyvin sanottu.

17.31 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset edustaja Satoselle ja kaikille tämän lakialoitteen allekirjoittajille. Ylivelkaantuminen on yksi meidän maamme vakavimmista huolista ja ongelmista tällä hetkellä. Sitä tapahtuu monella eri tavalla, ja näiden pikavippien kierre on sellainen, josta varmasti jokainen meistä on saanut palautetta, ja monen, jos ei perhepiiristä, niin lähipiiristä löytyy henkilöitä, jotka ovat pelaamisen kautta joutuneet tämäntyyppiseen kierteeseen, missä sitten ongelmat pahenevat koko ajan. Näiden pikavippien parissa itse asiassa eduskunnassa on tehty toimia pitkään, ainakin noin 11 vuotta muistan itse, kun täällä olen ollut. Ensimmäisenä kokoomuksen kansanedustaja Sampsa Kataja nosti tämän problematiikan aikanaan esille ja sai itse asiassa hyvin aggressiivista puolustusta ja hyökkäystä vastaan, kun hän ajoi silloin täyskieltoa, ja silloinhan tehtiin tiettyjä toimenpiteitä, muutettiin.

Mutta tässä on vähän samanlainen, että pitäisi pystyä puhumaankin jollain tavalla tekniikkaneutraalista lainsäädännöstä tai jostain, kerran tällä puolella ollaan kyllä, voisi sanoa, pirullisen ovelia. Aina etsitään uusi tie, aina etsitään uusi keino. Kun korkoa rajattiin, niin kehiteltiin jokin toinen keino, tai kun tehtiin tiettyjä rajauksia, niin sanottiin, että hae tänään ja nosta sitten silloin, kun huvittaa, pienemmissä osissa, eli tavallaan kierretään sitä lainsäädäntöä, joka on aikaansaatu. Hivenen pelkään, että myös tässä markkinointikielossa tulemme näkemään vastaavanlaista toimintaa. Sen takia tässä edellä esimerkiksi edustaja Taavitsainen käytti hyvän puheenvuoron, että näitä pitää palasina mennä eteenpäin ja olla valmis tekemään sitten tiukennuksia ja korjauksia, kerran näin luulen, että joudumme tässäkin asiassa edelleen toimimaan.

Toivottavasti ihmiset ovat vastuullisia eivätkä lähde omalta osaltaan kiertämään tätä markkinointikieltoa esimerkiksi sillä tavalla, mitä olemme nähneet luvattoman, laittoman

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

nettipelaamisen ja pokerin pelaamisen parissa, että suomalaiset aivan vastuulliset ihmiset lähtevät näiden rengeiksi saamalla siitä pienen korvauksen, tekemään laitonta mainontaa sosiaalisen median eri kanavissa, piilomainontaa ja tämäntyyppistä. Tässäkin uudistuksessa on se pelko. Mutta esitys on erinomainen, ja hienoa, että edustaja Satonen on jälleen salissa aktiivisena ja äänessä.

17.34 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille, vielä kerran kaikille allekirjoittaneille ja kiitos kaikille kommentoijille. Täytyy sanoa, että ne edustajat, jotka täällä ovat kommentoineet ja keskusteluun osallistuneet, ja toki monet muutkin mutta ennen kaikkea monet teistä olette eri vaiheissa hyvin aktiivisesti olleet tätä samaa ongelmaa ratkomassa. Aivan kuten edustaja Heinonen jo mainitsi, edustaja Kataja täällä ollessaan teki myöskin hyvää pohjatyötä, ja tämä onkin nimenomaan sellainen asia, jota meidän täytyy kyetä ratkomaan yli poliittisten rajojen ja monestakin eri tulokulmasta, kuten edustaja Taavitsainen täällä hyvin sanoi. En suinkaan kuvittele, että tämä yksistään ratkaisee tämän ongelman, mutta uskon, että ennalta ehkäisevässä mielessä tällä on merkitystä, ja jokainen ihminen, joka saadaan pelastettua ajautumasta tällaiseen kierteeseen, on iso voitto. Se täytyy nähdä myös siitä näkökulmasta.

Edustaja Heinonen otti varsin osuvasti esille sen, että tähän liittyy aina se haaste, että voidaan keksiä uusia toimintatapoja, ja se on ihan totta. Minusta siinä mielessä kannattaa ottaa oppia Hollannista, jossa on määritelty näiden uusien erilaisten tuotteiden osalta se, että siellä paikallinen finanssivalvonta voi jatkuvasti seurata, mitä uusia tuotteita tulee, ja sen mukaan päivittää listaa siitä, mitkä tuotteet ja minkä tuotteiden markkinointi katsotaan jälleen kielletyiksi. Siinä on oltava koko ajan hereillä.

Tämäkään järjestelmä ei varmasti ole aukoton, mutta se on itsestäänselvää, että jos me nyt kiellämme tietyt tuotteet, niin muutaman vuoden päästä meillä on ihan eri tuotteet markkinoilla ja ne vaikutukset ovat todennäköisesti samat. On hyvin tärkeää, että meillä on viranomaisilla oikeus hyvinkin nopeasti puuttua siihen tilanteeseen, mitä uudenlaisia tilanteita tulee vastaan, koska tärkeää on suojata niitä kuluttajia, joilla on vaikeuksia tässä rahan hallinnassa ja jotka ovat sellaisessa taloudellisessa tilanteessa, että heillä on suuri riski ajautua pikavippiasiakkaiden ja sitä kautta velkakierteeseen. Kiitos vielä kaikille tästä, ja toivon myöskin yhdessä muiden kanssa, että tämä asia menee vielä tällä vaalikaudella eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi kunnan velvollisuudesta järjestää eräitä terveydenhuollon palveluja eräille ulkomaalaisille ja laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 25/2018 vp Susanna Huovinen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Lakialoitteen esittelee sen tekijä edustaja Huovinen, jolle toivotan eduskunnan ja omasta puolestani oikein hyvää jatkoa.

Keskustelu

17.37 Susanna Huovinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen perustuslain 6 §:ssä todetaan, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. 22 §:ssä todetaan, että julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Nämä kirjaukset ovat linjassa sen kanssa, että Suomi on sitoutunut lukuisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, ja nämä ovat linjassa myös sen kanssa, että Suomi on sivistysvaltio. Ja juuri näistä syistä johtuen nyt käsittelyssä oleva lakialoite on tärkeä.

Meidän keskuudessamme tässä sivistysvaltiossa on ihmisiä, jotka eivät saa apua terveydellisiin huoliinsa ja ongelmiinsa. Tämä ei ole oikein, vaan apua tarvitsevia ihmisiä on autettava. On siis puututtava siihen tilanteeseen, jossa hoitoa tarvitsevat ihmiset jäävät vaille apua. Puhe on siis niin sanottujen paperittomien ihmisten terveydenhuollon järjestämisestä.

Tämä on hankalaa juuri senkin vuoksi, että tällä hetkellä meillä joissakin kaupungeissa paperittomille on tarjolla hoitoa mutta toisissa taas ei. Valtakunnalliset pelisäännöt tarvitaan tähän asiaan. On ehkä kaikkein hankalinta ollut ymmärtää, että koska Suomessa ei tätä lakialoitteessa ehdotettua lainsäädäntöä vielä ole, me emme käytännössä pysty esimerkiksi varmistamaan raskaana olevien naisten ja lasten välttämättömiä terveystalveluja. Tässä yhteydessä pitää muistaa mainita myös se, että kyse on myös terveysturvallisuudesta, sillä tarttuvien tautien ennaltaehkäisy pitää kyetä hoitamaan oikein.

Tällä lailla turvattaisiin nykyistä paremmin oikeus välttämättömään huolenpitoon ja terveystalveluihin Suomessa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille, joilla ei ole ulkomaalaislaissa edellytettyä oleskelulupaa tai joille on eräistä ulkomaalaislaissa erikseen määritellyistä syistä myönnetty tilapäinen oleskelulupa mutta joilla ei ole oikeutta muihin julkisen terveydenhuollon palveluihin kuin kiireelliseen hoitoon. Tämä lakialoite on sisällöllisesti suurin piirtein sama kuin viime kaudella täällä eduskunnassa valitettavasti rauennut lakiesitys, jonka hallituksen puolesta täällä esittelin. Kyseessä on siis hallituksen esitys 343 vuoden 2014 valtiopäiviltä.

Näitä tämän lakialoitteen turvaamia palveluja olisivat terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimat lyhytkestoiset terveystalvelut, esimerkiksi raskauden ja synnytyksen hoitoon liittyvät palvelut sekä pitkäaikais- ja muiden sairauksien hoito. Tämä lakialoite ei siis mahdollista minkäänlaista terveysturismia, josta virheellisesti esimerkiksi viime kaudella hallituksen esityksen yhteydessä varoiteltiin. Oleellista on se, että terveydenhuollon ammattilainen arvioi aina hoidontarpeen. Lisäksi on muistettava, että moni pitkäaikaissairaus voi johtaa hoitamattomana aivan turhaan inhimilliseen kärsimykseen sekä korkeampiin kustannuksiin, koska jo tällä hetkellä yhteiskunnallamme on vastuu toimia viipymättä kaikissa kiireellistä hoitoa vaativissa tilanteissa. Esimerkiksi voi ottaa vaikkapa diabeteksen: jos se jätetään ihmisellä hoitamatta, hyvin usein saattaa kiireellisesti tulla avun tarve esimerkiksi erikoissairaanhoidon, joka on tietenkin huomattavasti paljon kalliimpi vaihtoehto kuin se, että tämä perussairaus hoidettaisiin asiallisesti sillä tasolla, missä se kuuluu hoitaa, eli perusterveydenhuollon puolella.

Tässä lakialoitteessa tarkoitetuille alaikäisille tulisi järjestää kaikki tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin niille alaikäisille, joilla on Suomessa kotikunta.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Oikeus terveyspalveluihin olisi siten lähinnä saman laajuinen kuin Suomessa kansainvälisellä suojelua hakevilla turvapaikanhakijoilla. Rahoittaakseen nämä tarjotut välttämättömät palvelut kunta perisi terveydenhuollon palveluja käyttäneiltä palvelujen tuotantokustannuksia vastaavan asiakasmaksun. Tämä vastaa muulta kuin Suomessa asuvalta henkilöltä tällä hetkellä perittävää maksua. Maksukyvyttömyys ei kuitenkaan saisi olla este palvelujen antamiselle. Valtio korvaisi palvelut järjestäneelle kunnalle niistä aiheutuneet kustannukset rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain mukaisesti, jos palveluista aiheutuneita kustannuksia ei olisi saatu perittyä henkilöltä itseltään.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyisessä tilanteessa meillä on lukuisia ongelmia. On ihmis-oikeudet ja yhdenvertaisuuden toteutuminen, joka tällä hetkellä ei siis toteudu täysimääräisesti. Meillä on epäyhtenäiset käytännöt, ja valitettavasti kunnista tulee viestiä, jonka mukaan kunnat eivät ole ihan selvillä siitä, millainen korvausjärjestelmä nykyisin käytössä on, eli tämä nykyinen järjestelmä koetaan myös kunnissa hyvin epäselväksi. Ja tämän vuoksi pelkät ohjeistukset eivät enää riitä. Juuri siksi viime kaudella toimme tämän esityksen hallituksen esityksenä tänne eduskuntaan, jossa se valitettavasti raukesi.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa tunnustettu oikeus terveyteen ja perustuslaissa säädetty oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon kuuluu kaikille ihmisille. Riippumatta maahanmuuttopolitiikkaan tai kontrolliin liittyvistä näkökohdista valtioilla on velvollisuus turvata jokaisen alueellaan olevan henkilön, myös luvatta maassa oleskelevan, perustavanlaatuiset oikeudet. Kansainväliset ihmisoikeustoimijat, kuten Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea, EU:n perusoikeusvirasto ja YK:n oikeutta terveyteen käsittelevä erityisraporttija, ovat kiinnittäneet toistuvasti huomiota epäkohtiin, joita monissa maissa liittyy kysymyksessä olevien ihmisten perusoikeuksien toteutumiseen ja oikeuteen saada terveyspalveluita. Ainoa oikea johtopäätös on, että meidän maahamme laaditaan selkeät pelisäännöt ja lainsäädäntö, jotta voimme turvata kaikkien maassamme oleskelevien perusoikeudet, ja tämä tulee lopulta myös halvemmaksi kuin hoitaa kiireellisesti näitä ihmisten pahenevia sairauksia.

Arvoisa puhemies! Kuten puhemies jo viittasi, kyseessä on viimeinen iltani tässä salissa, ja haluan sanoa, että tämä lakialoite on ollut minulle hyvin tärkeä ja olen iloinen siitä, että se jää nyt viimeiseksi valtiopäivätoimekseni näiden 19 vuoden kansanedustajuuden jälkeen, ja haluan kiittää kaikkia niitä kansanedustajia — pyysin yhden puolue — jotka allekirjoittivat tämän lakialoitteen, ja kiittää teitä kaikkia hyvästä yhteistyöstä ja toivottaa menestystä Suomen kansan parhaaksi tehtävässä työssä.

Puhemies Paula Risikko: Kiitos! [Timo Heinonen: Jos saisi taputtaa, taputtaisin!] — Mikään ei estä.

17.45 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Kun ministeri Huovinen aikanaan toi tämän lakialoitteen, voisiko sanoa, edeltäjän tähän eduskuntaan, uskon, että moni ihmisoikeuskysymyksistä yleisesti välittävä kansalainen ja ehkä ruohonjuuritasolla tämän problematiikan kanssa erityisesti toimivat ihmiset olivat helpottuneita. Erityisen helpottuneita olivat monet kuntapäättäjät, koska kysymys oli nimenomaan lainsäädännöstä, jota kuntapäättäjät tarvitsivat ja ovat näinä vuosina sittemmin tarvinneet, mutta sitä ei ole ollut olemassa, koska lakiesitys silloin raukesi. Haluankin kiittää edustaja Huovista siitä, että viimeisenä valtiopäivätoimenaan — ainakin tällä erää — hän päätti käyttää osaamisensa, aikansa, energiansa ja ehkä ennen kaikkea sydämensä juuri tähän kysymykseen.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Arvoisa puhemies! Käytän oman puheenvuoroni ennen kaikkea helsinkiläisenä edustajana kahdestakin syystä, toisaalta siksi, että juuri paperittomien terveydenhuoltoon ja välttämättömiin palveluihin liittyvissä kysymyksissä Helsingissä on tehty päätöksiä ikään kuin ohi valtakunnan ohjeistuksien, ja toisaalta siksi, että määrällisesti nämä kysymykset koskettelevat ennen kaikkea pääkaupunkiseutua ja Helsinkiä, ja näin ollen ehkä tästä lähetekeskustelusta voidaan sitten myöskin lähettää jo viestiä valiokuntakäsittelyyn siltä osin.

Kaikkein arvokkain tietopaketti, joka Helsingissä itse asiassa on koottu, saatiin valmiiksi kuluvan vuoden helmikuussa: laaja työryhmäselvitys ”Paperittomiin henkilöihin liittyvät haasteet, palvelutarpeet ja toimenpiteet”, joka on myös käsitelty Helsingin kaupunginhallituksessa ja jossa on tällä hetkellä varmasti Suomen laajin sekä tilannekuva että esitykset siitä, kuinka meidän tulee toimia tämän kysymyksen kanssa laajemmin sekä tämän lakialoitteen sisältämissä kysymyksissä että myös monissa muissa seikoissa.

Poimin nyt ihan muutamia lukuja tuosta raportista, jotta ymmärrämme mittaluokan, josta puhumme, tai toisaalta mittaluokan, josta emme puhu, koska tämä keskustelu saa usein sävyjä, joista katoaa mittakaava kokonaan.

Meillä on ollut toki vuosina 2015–2017 poikkeuksellisen paljon turvapaikanhakijoita, niin kuin on ollut koko Euroopassa — tosin Euroopan luvut kalpenevat kyllä monien muiden, huomattavasti meitä vähemmän vauraiden maiden lukuihin verrattuna, joten tätäkään ei pidä liioitella. Toivon, että emme käytä sellaisia sanoja, kuten ”aalto” tai ”tulva”, koska ne antavat aivan väärän kuvan siitä, mistä ihmisten liikkuvuudessa oikeastaan maailmassa on kysymys.

No, jos me katsomme sitten tätä paperittomien kysymystä ja sitä, millaisia lukuja me täältä löydämme, niin viime joulukuussa sisäministeriö arvioi, että Suomessa oli 2 300 turvapaikkaprosessissa paperittomaksi jäänyttä, joista pääkaupunkiseudulla vähän yli 1 000 ja heistä suurin osa Helsingissä. Tämän lakialoitteen ajankohtaisuutta ja tärkeyttä kuitenkin alleviivaa se, että lukumäärä tulee tämän kuluvan kalenterivuoden aikana kasvamaan ja se kasvaa koko ajan, koska arvioidaan, että tämän kuluvan kalenterivuoden aikana noin 8 500 henkilöä saa päätöksensä joko ensimmäiseen hakemukseensa tai sitten jatkokäsittelyssä eri oikeusasteissa. Voitaneen ennakoida, että paperittomien henkilöiden ainakin lyhytaikainen oleskelu Suomessa lisääntyy, ja näin ollen tarvitsemme nimenomaan kunnille ohjausta ja pelisääntöjä.

No, mitä Helsingissä sitten on tehty, ja mitä me olemme siitä oppineet ja mitä voimme myös tämän lakialoitteen käsittelyssä hyödyntää? Helsingissä ensin linjattiin kaupunginhallituksen toimesta niin, että ensiapuun ovat oikeutettuja kaikki ja raskaana olevat naiset ja lapset välttämättömiin sosiaali- ja terveystalouteihin. Sitten tätä oikeutta, joka ensin rajattiin lapsiin ja raskaana oleviin naisiin, laajennettiin koskemaan kaikkia. Nämähän ovat suosituksia, jotka ovat olleet THL:ltä, lukuisilta järjestöiltä, lääkärijärjestöiltä, terveydenhuollon järjestöiltä ja erilaisilta maahanmuuttajajärjestöiltä. Kyse on niin inhimillisyydestä kuin myös turvallisuudesta, tarttuvista taudeista ja niin edelleen. Edustaja Huovinen eritteli nämä seikat täällä erinomaisesti.

No sitten, mitä tämä kaikki on maksanut? Sitä me usein haluamme kanssa kuulla. No, tästä raportista, joka Helsingissä on siis helmikuussa kaupunginhallituksessa hyväksytty, voidaan lukea, että arvio kustannuksista vuodelta 2016 on noin 40 000 euroa ja varautuminen tälle vuodelle 2018, kun lukumäärät tietysti ovat kasvaneet, on noin 400 000 euroa — siis 400 000 euroa Helsingissä budjetin ollessa kokonaisuudessaan reilusti yli 4 miljardia. Eli me puhumme sekä lukumäärällisesti kuitenkin aika pienestä joukosta ihmisiä että kus-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

tannuksellisesti vaatimattomista kustannuksista. Uskoisin, että jos kustannuksia vertailtaisiin esimerkiksi kustannuksiin tarttuvien tautien leviämisestä, jotka me olemme jo pääosin voittaneet, niin me pääsisimme kyllä aikamoiseen kustannushyötyyn, jos joku haluaa erityisesti sitä tässä käsittelyssä painottaa.

Arvoisa puhemies! Uskoisin, että kunnat todella tervehtivät tätä ilolla, jos saavat linjauksen tästä asiasta. Tämä on ollut vaikea asia, ja olen itse istunut Helsingin kaupunginhallituksessa kollegaedustaja Silvia Modigin kanssa lukuisia kertoja näitä asioita pohtimassa. Koimme todella voimattomuutta, että valtiolta ei tullut ohjeistusta ja oli toimittava ikään kuin omin nokin, mutta olemme tietysti helsinkiläisinä tästä jossain määrin ylpeitäkin.

Aivan lopuksi haluan sanoa, että kyllä edustaja Huovisen valitettavasti meidät nyt jättäessä tulen omalta osaltani — ja uskon, että monet kollegat tähän yhtyvät — vahtimaan tarkasti sitä, että tämä lakialoite ei jää eduskunnassa jonkinlaisen prosessin jalkoihin vaan etenee. Niin kuin sosiaalidemokraatit tapaavat sanoa, me emme lepää ennen kuin se on käsitelty ja saatu järkevät pelisäännöt tähän sekä ihmisoikeus- että turvallisuuskysymykseen. Niin kuin Susanna tykkää laulaa: ”Me käymme taisteluun puolesta ihmisoikeuden.” — Kiitos.

17.52 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ensimmäisiä aloitteitani kansanedustajana oli terveyspalvelujen turvaaminen Suomessa myös paperittomille lapsille. Minusta se oli hyvä tapa aloittaa työ eduskunnassa. Vaikka paperittomuus sinällään on suomalaisessa yhteiskunnassa verraten uusi teema, vaatimus universaalista oikeudesta terveydenhuoltoon on ollut alusta saakka työväenliikkeen ohjelmissa. Paperittomien terveydenhuolto ei nimitäin ole mikään marginaalikysymys vaan se, mistä kaikki sai alkunsa. Ei Suomea tehty silloin, kun Helsingin herrat juhlivat itsenäisyysjulistuksia. Tämä maa syntyi, kun ihmiset alkoivat pitää huolta toisistaan yli oman lähipiirinsä ja sukunsa. Alusta saakka kansanterveystyön ytimessä oli nimenomaan lasten ja raskaana olevien terveyssuojelu. Edelleen tänä päivänä, kun suomalaiset auttavat köyhempiä maita luomaan terveysjärjestelmiä, työ aloitetaan lasten ja raskaana olevien terveyssuojelusta.

Arvoisa puhemies! Tulen poliittisesti aktiivisesta suvusta. Se tarkoittaa, että vanhempaini, isovanhempaini ja heidän vanhempansa ovat tehneet työtä ja uhrauksia sen eteen, että kaikki pääsisivät lääkäriin. Forssan ohjelmassa vuodelta 1903 vaaditaan terveyspalveluja kaikille. Missään kohtaa siinä ei sanota, että tämä kaikki tulisi rajata vain kotikuntaoikeuden omaaviin. Tuolloisessa työväenliikkeessä koko ajatus olisi ollut absurdi.

Arvoisa puhemies! Eivät terveysoikeutemme tietenkään ole vain punikkien ansiota. Toisen vahva juuri on kirkon ja laajemmin kristillisen liikkeen vuosituhantisessa terveystyössä. Se alkoi Jeesuksesta, joka paransi sairaita papereita kyselemättä. Tämä esimerkki vaikuttaa edelleen läpi koko kristillisen maailman, myös Suomessa kristittyjen toimintaan. Kuka tahansa on valmis uhrauksiin ystävän tai perheenjäsenen puolesta. Kristillinen radikaalius on siinä, että lähimmäisiin lasketaan myös tuntemattomat, että apua tarvitsevaa autetaan, oli hän omaa tai toista seurakuntaa, oli hän omaa tai toista kansaa.

Ymmärrän hyvin, että paperittomuus tuntuu monesta suomalaisesta ja suomalaispoliitikosta edelleen uudelta ja hämmentävältä asialta. Meidän kulttuurimme on niin pitkään perustunut huolelliseen väestönlaskentaan, että kun joku sitten ei ole asianmukaisesti kirjoissa ja kansissa, se tuntuu monesta epämurkavalta. Suomessa keskustelu paperittomuudesta on vielä niin alussa, että monet vasta totuttelevat ajatukseen. On olemassa ongelmia, jotka katoavat, kun vain riittävän sitkeästi teeskentelee, ettei niitä ole olemassa. Paperittomien

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

terveydenhuolto ei kuitenkaan kuulu näihin ongelmiin. Jotta järjestelmämme säilyttäisi universaalin luonteensa, on sitä tältä osin päivitettävä.

Arvoisa puhemies! Tuolloinen aloitteeni ei edennyt. Valitettavasti ei myöskään edennyt hallituksen esitys samalta kaudelta. Toivon, että tällä kertaa menestymme paremmin. Mikäli näin ei käy, asiaan varmasti palataan.

17.56 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Oikeus terveyteen on ihmisoikeus, joka kuuluu jokaiselle, mutta Suomessa elävien paperittomien kohdalla tämä oikeus ei toteudu. Paperittomat eivät ole mikään uusi ilmiö, mutta heidän määränsä vain kasvaa hallituksen nuivan ja julman maahanmuuttopolitiikan seurauksena. Tiukentunut maahanmuuttopolitiikka lakimuutoksineen ja Maahanmuuttoviraston tiukentuneet linjaukset jättävät yhä useamman vaille statusta.

Paperittomien tilanne on erilainen eri puolilla Suomea, koska kunnilla on valta päättää palvelujen laajuudesta. Myös siksi edustaja Huovisen aloite on niin tärkeä, että asialle saadaan valtakunnalliset pelisäännöt.

Kotikaupunkini Helsinki — kuten kollegani edustaja Torsti totesi — on toiminut esimerkkinä ja kantanut vastuunsa, kun päätimme viime vuoden lopulla laajentaa paperittomien terveyspalveluja välttämättömiin palveluihin. Aiemmin tämä oikeus oli Helsingissä lapsilla ja raskaana olevilla, kun taas muille luvattiin vain kiireellinen hoito, kuten yhä valtakunnan tasolla pääsääntönä on.

Tämän keskustelun yhteydessä esitettiin pelkoja siitä, miten välttämättömän hoidon turvaaminen johtaisi terveysturismiin, että se houkuttelisi Suomeen kalliita hoitoja tarvitsevia tai kannustaisi jäämään maahan paperittomana, ikään kuin paperittomuus olisi kellekään toivottava ratkaisu. Kuten edustaja Huovinen puheenvuorossaan perusteli ja kuten asiantuntija-arviot osoittavat, pelko on perusteeton.

Jokaisessa vaiheessa, kun olemme Helsingissä laajentaneet paperittomien oikeuksia, on maalattu maailmanloppu. Edustaja Torsti kävi puheenvuorossaan ansiokkaasti läpi avainlukuja Helsingin esimerkistä. Kertaus on opintojen äiti: Helsingin kaupungin virkamiesten selvityksen mukaan paperittomien terveydenhuollon kokonaiskustannukset tulevat tänä vuonna nousemaan noin 400 000 euroon. Helsingin sosiaali- ja terveystoimen budjetti on yli 2 miljardia euroa. Iso osa paperittomista oleskelee Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla, ja mitä luultavimmin myös hallituksen toimien synnyttämät uudet paperittomat pääkaupunkiseudulle hakeutuvat. Silti Helsinki yksittäisenä kuntana on katsonut, että sillä on varaa huolehtia ihmisoikeuksista. Helsingin esimerkki kertoo, ettei välttämättömän hoidon turvaaminen ruuhkauta palveluja ja että taloudellisesti kysymys on melko marginaalinen.

Kunpa yhteiskunnan reunalle ajatut paperittomat uskaltaisivat edes hakea tarvitsemaansa apua. Tiukentunut politiikka ja rikollistaminen ajavat paperittomat välttelemään viranomaiskontaktia ja avunhakua. Jos hoitoon mennään vasta, kun tilanne on kuolemanvakaava, se vasta kalliiksi tulee. Isoimmaksi ongelmaksi on meillä Helsingissä muodostunut se, ettemme tavoita heitä, jotka ovat terveyspalveluiden tarpeessa. Paperittomien hoidon takaaminen on olennaista myös siinä, että pystymme ehkäisemään tarttuvien tautien leviämisen. Se on myös meidän kaikkien etu.

Nyt on korkea aika saattaa asia kuntoon valtakunnallisesti. Kuulun puolueyhmäni kanssa lakialoitteen allekirjoittajiin ja kiitän edustaja Huovista aloitteen tekemisestä ja kaikesta arvokkaasta työstänne.

17.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Minä myös puolestani kiitän edustaja Susanna Huovista monesta yhteistyön kohdasta ja myös tästä lakialoitteesta. Toki meillä on ollut asioita, joista olemme eri mieltä, mutta useita asioita, joiden eteen olemme yhdessä rintamassa tehneet työtä, ja tämä on yksi esimerkki niistä asioista, joiden eteen jo viime kaudella ministereinä saimme tehdä työtä.

Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joissa säädetään oikeudesta terveyteen. Nämä sopimukset asettavat minimivelvoitteet erityisen haavoittuvassa asemassa olevien osalta, ja niiden mukaan esimerkiksi naisilla tulisi olla oikeus maksuttomaan synnytystä edeltävään hoitoon, synnytykseen ja synnytyksen jälkeiseen hoitoon. Lapsilla tulisi olla oikeus terveyspalveluihin samoin perustein kuin Suomen kansalaisilla.

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja välttämättömään huolenpitoon. Kun viime vaalikaudella perustuslakivaliokunta käsitteli samansisältöistä hallituksen esitystä, niin silloin valiokunta totesi, että lakiesityksessä oli kysymys ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistasosta, joka kuuluu kaikille. Ajattelen näin, että tämän silloisen lakiesityksen raukeaminen käytännössä tarkoitti sitä, että meillä vähimmäistaso ei ole tällä hetkellä turvattu. Eli perustuslain mukaan valtiolla ja kunnilla on velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, ja tätä velvollisuutta, perusoikeuksiin kuuluvaa velvollisuutta, ei voi sysätä vapaaehtoisuuden tai yksityisen hyväntekeväisyyden varaan tai kolmannen sektorin varaan. Tiedämme sen, että esimerkiksi vapaaehtoisvoimin toimivalla Global Clinicillä tavataan toistuvasti ihmisiä, jotka on käännytetty julkisen terveydenhuollon palveluista, vaikka heidän terveydentilansa vaatisi hoitoa, ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat epätietoisia siitä, mitä hoitoa nykyisen terveydenhuoltolain puitteissa on mahdollista antaa potilaalle.

Nykyisen lainsäädännön pitäisi turvata kaikille kiireellinen hoitoonpääsy. Mutta se, mikä on ongelmallista, on se, miten tulkitaan tämä kiireellinen hoito. Se on valitettavasti tulkittu usein pelkästään päivystyshoidoksi. Kaikkea muuta hoitoa vaille jääneiden potilaiden joukossa on esimerkiksi raskaana olevia naisia ja pieniä lapsia, vaikkapa lasten rokotuksia tai raskauden seurantaa. Tämä tilanne on tietysti epäinhimillinen, mutta se on myös vaikea lääkäreille ja terveydenhuollon henkilökunnalle, jotka sen epävarmuuden vuoksi sitten käännäyttävät pois ihmisiä palveluista.

Itse ajattelen, että tämä tilanne on vastoin lääkärin etiikkaa, ja tämä on se perimmäinen syy, minkä takia itsekkin olen tämän aloitteen allekirjoittajien joukossa. Eli potilaan yhteiskunnallinen asema ei saisi vaikuttaa potilaan saamaan hoitoon. Lääkärin kannalta on aika kestävämpiä, että lääkärin ammattietiikka ja terveydenhuollon toimintaperiaatteet ovat keskenään ristiriidassa. Aikoinaan kun lääkärinä työskentelin, omana kokemuksena totean sen, että välillä potilaana saattoi olla henkilöitä, jotka olivat saaneet vamman tai sairastuneet ihan jonkun laittoman tai rikollisen toiminnan yhteydessä, ja ketään ei kuitenkaan jätetä hoitamatta sen takia.

Otan nyt yhden ääriesimerkin — haluamatta rinnastaa paperittomia näihin henkilöihin. Kun Turun puukottajaa hoidettiin pitkään vammojensa vuoksi Turun yliopistollisessa sairaalassa, heräsi aika paljon keskustelua siitä, että miksi häntä hoidetaan siellä nyt yhtä hyvin kuin näitä uhreja tai uhrien auttajia. Mutta se on se lääkärin etiikan lähtökohta. Eli en todellakaan vertaa paperittomia terroristeihin, mutta haluan osoittaa, että lääkärin etiikka lähtee aina siitä potilaan auttamisesta. Jokaisen on voitava luottaa siihen, että lääkäri ei koskaan erottele potilaitaan minkään yhteiskunnallisen tai minkään muun syyn vuoksi, myöskään laittoman toiminnan vuoksi. Toki meillä tulevat sitten maanpetos ja lapsen sek-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

suaalinen hyväksikäyttö poikkeuksina tähän, mutta paperittomat eivät ole tässä joukossa. Siksi ajattelen, että paperittomien hoitamatta jättäminen on syvästi lääkärin etiikan vastaista, vaikka he oleskelisivatkin laittomasti maassa.

Tämä hoitoonpääsyn viivyttäminen näissä tilanteissa, jotka on tässä aloitteessa hyvin kuvattu, on myös taloudellisesti lyhytnäköistä. Kiireellinen hoito on aina sitä oikea-aikaista hoitoa kalliimpaa. Esimerkiksi jos jätetään rokottamatta lapsi, joka sairastuu hinkuyskään ja joutuu sitten kiireelliseen hoitoon, kenties jopa tehohoitoon, niin kyllähän se nyt tulee paljon kalliimmaksi kuin se, että se lapsi rokotetaan.

Ruotsissa paperittomien hoidon laajentaminen samantapaiseksi kuin mitä tässä on esitetty jäi kustannusvaikutuksiltaan alle puoleen arvioidusta.

Totean vielä lopuksi, että myös Lääkäriliittohan on hyvin voimakkaasti ottanut kantaa siihen, että tämä asia pitäisi saada kuntoon.

18.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Heti tähän alkuun on varmaan syytä korjata sellainen termisekaannus, että kun täällä puhutaan paperittomista, niin tosiasiaa on kysymys laittomasti tai luvottomasti maassa olevista. [Vasemmalta: Ei ole!] Ja tuo, mitä edustaja Räsänen äsken puhui lääkärin etiikasta, pitää varmastikin paikkansa, että lääkäri ei voi jättää ketään hoitamatta, mutta se on sitten taas aivan eri asia kuin se, että alamme lainsäädännössä tunnustamaan joitain oikeuksia laittomasti maassa oleville, Suomi kun on länsimainen oikeusvaltio, jota hallitaan laillisuuden kautta.

Esimerkiksi turvapaikan hakeminen voi olla oikeus, mutta sen saaminen ei ole oikeus. Jokaisen asia käsitellään viranomaistahon toimesta ja siitä prosessista voidaan käynnistää kaikki käytettävissä olevat oikeusturvakeinot. Sen, joka ei turvapaikkaa saa eikä myöskään oleskele maassa jollain muulla laillisella perusteella, tulee maasta poistua. Tämä on aivan yksiselitteistä ja ymmärrettävää. Jos hän poistuessaan tarvitsee jotain välitöntä lääkärinhoitoa, hänelle se annettakoon, mutta poistumisen tulee olla pääasiallinen tehtävä.

Suosittelisinkin aloitteen tekijää keskustelemaan näistä aiheista ja laillisuusperiaatteen noudattamisesta vaikkapa puoluetoverinsa, entisen sisäministeri Kari Rajamäen kanssa, jonka ansiosta tämä esitys aikanaan käsitykseni mukaan pöydälle jäikin. Hänen aikanaan sentään pystyi luottamaan, että myös SDP oli Suomen ja suomalaisten asialla eikä pyrkinyt avaamaan Suomea maailman sosiaalitoimistoksi. [Vasemmalta: Huh huh!]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän vastauspuheenvuoron, edustaja Huovinen.

18.07 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on korjattava edustajan esittämä väite, jossa hän sanoi, että paperittomat ovat aina laittomasti maassa oleskelevia. Siis meillä on erilaisia paperittomia, jotka tarvitsisivat tämän lakialoitteen mukaista apua: esimerkiksi sellaiset henkilöt, jotka ovat tulleet Suomeen opiskelutarkoituksessa tai muusta syystä muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta ja ovat esimerkiksi saaneet oleskeluluvan yksityisen sairausvakuutuksen perusteella mutta joiden vakuutusturva on päättynyt tai se ei olekaan kattava; Suomeen muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä tullut henkilö, jonka kotipaikkaoikeuden käsittely on vaikkapa kesken tai epäselvä. Eli meillä on lukuisa joukko ihmisiä, jotka kuuluvat tämän määritelmän piiriin. Kannattaa näissä olla varsin tarkka.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Ja mitä tulee oikeuteen saada hoitoa: Minusta olisi suoraselkämpää — jos joukossamme on niitä edustajia, jotka ovat sitä mieltä, että Suomen ei pidä olla sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin, joissa turvataan kaikille [Puhemies koputtaa] täällä oleskeleville tietyn-tasoiset ihmisoikeudet — sitten kannattaisi kertoa täällä avoimesti, että Suomen pitää näis-tä kaikista erota.

18.08 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteai-sin, että vaikka osa paperittomista on luvattomasti maassa olevia, kyse on samantasoisesta rikkeestä kuin esimerkiksi ylinopeuden ajaminen. Oletan, että edustaja Mäkelä ei suinkaan ajattele, että meidän pitäisi kieltää terveyspalvelut kaikilta ihmisiltä, jotka ajavat ylinope-utta tai syyllistyvät johonkin muuhun vastaavansuuruiseen rikkeeseen.

Edelleen haluaisin valottaa vähän sitä, mitä edustaja Huovinen tuossa jo puhui näistä esimerkeistä, ketkä kaikki ovat paperittomia: esimerkiksi henkilö, joka on naimisissa suo-malaisen kanssa ja odottelee täällä oleskelulupaansa ja on raskaana. Hän ei ole oikeutettu suomalaisiin terveyspalveluihin tänä aikana, ennen kuin hän sen oleskeluluvan perhesi-teen perusteella täällä saa. Joissakin tapauksissa paperiton henkilö voi olla terveysoikeuk-sien näkökulmasta jopa suomalainen, joka on asunut pitkään ulkomailla, siirtynyt sikäläi-sen terveysvakuutuksen piiriin ja sittemmin paluumuuttanut takaisin Suomeen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jos tästä halutaan käydä debattia, niin se ava-taan nyt. Pyydän nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

18.10 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hieman vääriäkin tulkintoja tehtiin sanomastani, niin täytyy niitä korjata.

Elikkä tuo edustaja Kontulan lähtökohta siitä, että jotenkin rinnastaisin laittomasti maassa olevat joihinkin muihin rikoksenteijöihin, on väärä. Elikkä en lähtenyt ottamaan tähän kantaa millään tavoin sen teon perusteella vaan sillä perusteella, onko henkilöllä oleskeluoikeus maassamme ja tuleeko hänellä sitä kautta olla oikeus sosiaaliturvaan ja täy-siin palveluihin maassamme.

Kukaan ei myöskään ole kiistänyt lääkärin velvollisuutta hoitaa kiireellistä hoitoa tarvit-sevia potilaita. Tällaiseen en myöskään ole ottanut kantaa vaan siihen, laajennetaanko ne oikeudet, jotka laillisesti Suomessa olevalla ulkomaalaisella tai Suomen kansalaisella on, myös laittomasti tai ilman lupaa Suomessa oleville ulkomaalaisille. Tämä on mielestäni kestävä ajatus, jos tällainen laajennus aiotaan tehdä.

18.11 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä ehkä tähän, että kyllä itse ymmärsin edustaja Mäkelän ensimmäisen puheenvuoron siten, että tämä määritelmä paperittomista oli erilainen kuin mikä se virallisesti on, ja siihen halusin puuttua.

Lisäksi haluan vielä todeta sen, että kun täällä monesti näissä perusteluissa sanotaan juu-ri tämä, että kyllä kiireellinen hoito täytyy kaikille totta kai lääkärin kyetä antamaan, niin tässä on nyt käytetty tästä aiheesta jo monia puheenvuoroja, joissa on seikkaperäisesti ker-rottu, että juuri se on kustannuksiltaan paljon raskaampi tapa hoitaa näitä ihmisiä, joille on-gelmia tulee. Se on myöskin inhimillisesti raskaampi tapa. Jos ajattelee itselleen jonkun pe-russairauden — hoitamatta jätetyn diabeteksen, hoitamatta jätetyn astman, monenlaisia pe-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

russairauksia — mikä on se inhimillinen tragedia, joka syntyy siitä, että ihminen ei mistään saa apua, puhumattakaan lapsista ja raskaana olevista naisista?

18.12 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Edustaja Mäkelä, kerron yhden esimerkin. Suomessa ei ole viime aikoina syntynyt hiv-positiivisia lapsia muille kuin paperittomille. Tämä johtuu siitä, että meidän raskausajan neuvolakäytäntöihin kuuluu hiv-testi rutiinina kaikille äideille. Kysymys on sairaudesta, joka voidaan estää, jos lääkitys aloitetaan raskauden aikana, ja testeistä, joiden hinta on todella minimaalinen suomalaisessa budjetissa. Oletteko todella sitä mieltä, että on kestämaton tilanne, jos nekin raskaana olevat naiset Suomessa, joilla ei ole papereita, saavat hiv-testauksen raskautensa aikana? Mikä siinä tekee siitä niin kestämatonta?

18.13 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt mielenkiintoinen keskustelu siinä mielessä, että ensin tehdään lakialoite, jossa vaaditaan terveydenhuollon avaamista hyvin, hyvin laajasti käytännössä kaikille, [Vasemmalla: Ei!] jotka saattavat liittyä tähän asiaan, ja nyt käydään esittämään yksittäisiä äärimmäisiä esimerkkejä asioista, joissa voisi kenties noudattaa jonkinlaista harkintaa, mutta eihän silloin tällainen lakialoite ole oikea tapa näiden asioiden edistämiseen, jos tätä avataan näin laajasti.

18.13 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aloitteessa ei olla avaamassa hyvin laajasti terveystalvuluuta paperittomille, vaan tässä puhutaan nimenomaan välttämättömistä terveystalvuluista. Ja mielestäni se oleellinen vastaus edustaja Mäkelän kysymykseen on se, että ei terveydenhuollon henkilökunnan tai lääkäreiden tehtävä ole toimia poliisina tai tuomarina muissakaan tilanteissa, ei myöskään näissä tilanteissa. Ja silloin, kun puhutaan välttämättömästä hoidosta, puhutaan juuri esimerkiksi pikkulasten rokottamisesta tai raskaudenaikaisesta hoidosta, joiden laiminlyöminen saattaa johtaa sitten kiireellisten terveydenhuollon palvelujen tarpeeseen. Esimerkiksi jos lapset eivät saa rokotuksia, niin he saattavat sitten joutua päivystykseen myöhemmin saatuaan juuri sen hinkuyskän — ja tartutettuaan sitä sitten myös kantasuomalaisille ja heidän lapsilleen. [Puhemies koputtaa] Eli kyllä tämä suojaa myös kantasuomalaisia, jos pidetään huolta näistä perustarpeista [Puhemies: Aika!] ja välttämättömyyksistä.

18.14 **Tiina Elovaara sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myöskin todeta sen, että ”laiton” ja ”paperiton” eivät mielestäni ole synonyymejä. Meillä on Suomessa henkilöitä, jotka ovat täällä laillisesti, joilla on turvapaikkaprosessi esimerkiksi kesken mutta joilla ei välttämättä ole papereita. Siinäkin mielessä tämä on aika sokkeloinen keskustelu. Tuntuu, että maahanmuuttokriitikot monesti haluavat niputtaa tämän sanan ”laiton” alle lähes kaikki maahanmuuttoon liittyvät henkilöt, mikä on hieman ongelmallista, koska jokaisella on omantyyppinen tilanne ja tarina.

Tämä aloite on siitä erittäin ansiokas, että tässä tarkkarajaisesti kerrotaan, perustellaan, miksi juuri näille heikossa asemassa oleville, erityisesti naisille ja lapsille, tulee taata välttämätön terveydenhuolto. [Susanna Huovinen: Juuri näin!]

18.16 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On ihan selvä, että tässä nyt ehkä jotenkin puhutaan ristiin tai ei ymmärretä, mistä on kysymys. Tämä on verrattain pienelle ryhmälle kohdistettu toimenpide, jolla suojellaan meidän yhteiskuntaa, pi-

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

detään ihmiset yhteiskunnan sisällä meidän kaikkien eduksi, jotta yhteiskunta olisi toimivampi, terveempi, inklusiivisempi, välittävämpi. Ja jos sen ohella vielä säästyy turhilta, kalliilta toimenpiteiltä, niin eikö se ole kaikkien etu?

18.16 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan tässä kollegat käyttivät kaikki hyviä puheenvuoroja.

Alleiviivaisin nyt vielä, kun edustaja Mäkelällä oli luvuista ja niiden moninaisuudesta niin paljon kysymyksiä, että tosiaan sisäministeriö on arvioinut joulukuussa 2017, että tämä tarkka luku on 2 300 henkilöä, tämän määritelmän puitteissa, jota tässä keskustelussa paperittomista ja myöskin näistä terveyspalveluista käytetään.

Lisäksi kiitokset edustaja Räsäseläälle hyvästä kuvauksesta siitä, mitä on välttämätön terveydenhuolto, ja sen erittelystä — myös ihan niin kuin lääkärin ammattitaidolla — mitä on terveydenhuollon ammatillaisen tekemä arvio ja millä perusteella näitä tehdään. Siitä tähän tässä on kysymys eikä mistään esimerkiksi minun valtiotieteen tohtori -perusteella tekemistäni arvioista vaan lääketieteen ammatilliselle annettavasta mahdollisuudesta arvioida valtakunnallisten ikään kuin normien puitteissa näitä tilanteita. — Kiitos.

18.17 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tuohon viimeiseen edustaja Torstin puheenvuoroon: Jos sisäministeriö arvioi, että nyt on 2 500 sellaista henkilöä, jotka tämän piirissä olisivat, niin montako niitä henkilöitä mahtaa olla ensi vuonna tähän aikaan, kun näitä kielteisiä turvapaikkapäätöksiä alkaa lainvoimaistumaan ja näitä henkilöitä ei kuitenkaan käytännössä saada maasta poistettua? Koska ei heitä mikään muukaan Euroopan maa saa poistettua, niin tuskinpa myöskään Suomi.

18.18 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, kuten omassa puheenvuorossani totesinkin, tämä lakialoite on juuri siksi erittäin ajankohtainen, että tämän vuoden aikana me tulemme näkemään isomman joukon johtuen Suomen omasta politiikasta ja sen erittäin pitkittyneistä prosesseista, joiden oikeudelliset perusteet eivät myöskään ole näyttäneet kaikilta osin toteutuneen, ja senkin takia ne pitkittyvät.

Näin ollen on nimenomaan meidän oman yhteiskuntamme kannalta — kuten edustaja Adlercreutz erittäin hyvin kuvasi — kaikkien etu tässä kohtaa luoda yhdet käytänteet, joita kunnat sitten voivat noudattaa. Joillekin meistä se on ennen kaikkea ihmisoikeuskysymys, toisille se voi olla turvallisuuskysymys, mutta ennen kaikkea se on kyllä jokaisen suomalaisen etu, ja sitä on kyllä aika vaikea argumentoida muuksi.

18.19 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki varmasti allekirjoitamme sen, että suomalaisten mutta myös kaikkien täällä olevien ihmisten tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa. Tämä lähtee jo meidän perustuslakimme kirjauksesta. En tiedä, onko salissa sitten edustajia, jotka ovat eri mieltä meidän perustuslakimme kanssa tästä peruslinjauksesta. Mutta kun näin on, niin voi hyvällä syyllä kysyä, miksi me emme tässä asiassa kykenisi tekemään lainsäädäntöä, joka turvaisi kaikille kunnille mahdollisuuden tehdä samansisältöisiä ratkaisuja. Nythän ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa juuri sen vuoksi, että tätä kansallista käytäntöä ei ole missään tehty, ja nämä erot eri kaupunkien välillä, eri alueiden välillä ovat valtavia.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Ja vielä totean tähän, että tämän lakialoitteen mukaan lain turvaamia palveluja olisivat terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimat lyhytkestoiset terveyspalvelut — ei siis mikään laaja kattaus, johon tässä keskustelussa tunnutaan viittaavan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Kontula, ja sitten mennään puhujalistaan.

18.20 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on aika paljon muista maista kokemuksia siitä, miten erilaiset terveyslainsäädännöt suhteessa paperittomiin toimivat. Erityisen kiinnostava esimerkki on Espanjan esimerkki, koska Espanjassa muutamia vuosia sitten rajattiin paperittomien oikeuksia terveyspalveluihin, ei niin heikolle tasolle kuin ne Suomessa ovat, mutta kuitenkin heikommalle tasolle kuin mitä ne aikaisemmin olivat. Paikalliset lääkärijärjestöt järjestivät muun muassa tuhansien lääkäreiden mielenosoitusmarseja näitä vastaan, koska kokivat ne niin ongelmallisiksi. Ja aika pian, ei mennyt kuin pari vuotta, arvioissa laajalti pääministeriä myöten todettiin, että tämä oli virheliike, että kustannukset, mitä paperittomien hoidosta tuli, nousivat, koska oikea-aikainen hoito ei enää ollut mahdollista. Kuolleisuus nousi, ja tartuntatautien estäminen kävi aikaisempaa hankalammaksi. Näiden kokemusten pohjalta en voi kuin suositella [Puhemies koputtaa] sitä, ettemme ainakaan samaan suuntaan mene.

18.21 Anders Adlercreutz r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Yhteiskuntaa mitataan sen mukaan, miten se kohtelee heikompiaan, miten se huomioi heitä, joilla on kaikkein vähiten. Siitä tässäkin lakialoitteessa on kysymys. Mutta kyse on myös ihan terveestä itsekkyydestä, kuten tässä on tullut moneenkin otteeseen esille. On selvä, että me yhteiskuntana, me suomalaisina, voitamme, jos teemme työtä sen eteen, että kaikki joukossamme ovat osa tätä yhteisöä.

Valtiolla on velvollisuus turvata jokaisen alueellaan oleskelevan perusoikeudet, kuten edustaja Huovinen sanoi. Tämän pitäisi olla itsestäänselvä asia. Me voimme omalta osaltamme nyt vaikuttaa siihen, että Suomikin olisi askeleen lähempänä tätä tavoitetta.

Edustaja Huovinen otti omassa puheessaan esille ne järkisyyt, jotka puoltavat tämän aloitteen hyväksymistä. Edustaja Torsti avasi ansiokkaasti Helsingin kokemuksia. Sairaita kannattaa hoitaa, sairauksia kannattaa ennaltaehkäistä, lapsia kannattaa suojella. Se, että terveyspalveluja tarjotaan paperittomille, ei suojele pelkästään heitä; se suojelee meitä, ei pelkästään taudeilta ja sairauksilta, se ei suojele meitä pelkästään arvomaailmamme rapautumiselta vaan myös korkeammilta kustannuksilta, kuten edustaja Räsänen sanoi. Jos jokin asia vie maailmaa eteenpäin, jos jokin asia vie ihmisyyttä, inhimillisyyttä eteenpäin, se kannattaa tehdä. Siitä on ollut kysymys, kun Suomea tähänkin pisteeseen on rakennettu — olkoonkin sitten, että parempi maailma saattaa olla vetovoimatekijä.

Arvoisa puhemies! Kyynisyys ei maailmaa peri. Hyvät teot sen tekevät, välittäminen sen tekee ja tässä tapauksessa jopa itsekkyyks. Haluan kiittää edustaja Huovista siitä, että hän tämän lakialoitteen myötä osoittaa meille kaikille, mistä kansanedustajan työssä on kysymys. — Kiitos. [Tiina Elovaara: Hyvä puhe!]

18.24 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää edustaja Huovista. Se on hieno valinta, että edustaja Huovinen on valinnut juuri tämän asian viimeiseksi valtiopäivätoimekseen. Tämä lakialoite on tässä keskustelussa jo perusteltu hyvin.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Pidän erittäin valitettavana sitä, että viime eduskunnan loppumetreillä hyvin pieni joukko edustajia onnistui kikkailemaan tämän asian raukeamaan. Uskon, että se tapahtui vastoin viime eduskunnan enemmistön tahtoa. [Susanna Huovinen: Näin oli! — Silvia Modig: Kyllä!]

Kuten edustajat ovat jo todenneet, kyse on paitsi inhimillisyydestä myös meidän kaikkien — varmaan ymmärrettävästi meidän kaikkien — etujen mukaisista asioista, kuten tarttuvien tautien leviämisen ehkäisystä, neuvolapalveluista raskaana oleville, jotta heidän odottamansa lapset voisivat syntyä terveinä, sen ehkäisystä, etteivät halvalla tai kohtuukustannuksin hoidettavat taudit pahene vakaviksi ja paljon kalliimmalla hoidettaviksi, tai sen estämisestä, etteivät krooniset taudit, kuten diabetes, aiheuta rajuja, vakavia sairauksia, kuten vaikkapa kuolioita ja tarvetta amputointiin.

Kuten edustaja Torsti ja monet muut ovat jo kertoneet, Helsinki päätti hoitaa tämän asian omalla alueellaan. Helsingissä puhuttiin kustannuksista paljon, ja jos olen oikein ymmärtänyt, Helsingin arvio kustannuksista on, että näiden paperittomien välttämättömien terveyspalveluiden kustannukset ovat kaupungin koko terveystalouden noin promillen kolmasosa — tai prosentin kolmaskymmenesosa — mutta toisaalta kun näistä jo moneen kertaan mainituista syistä ne tuovat myös säästöä, niin on vaikeaa arvioida sitten, mikä on se kokonaisvaikutus. Se voi hyvinkin olla myönteinen kokonaiskustannuksiin.

Pohjimmiltaan kyse on inhimillisyydestä, mutta toisaalta kyse on myös siitä, että nykyinen hallitus on muuttanut maahanmuuttopolitiikkaa epäinhimillisempään suuntaan, mikä myöskin sitten on omiaan lisäämään paperittomien määrää. Tätähän ei määrää mikään luonnonlaki, vaan kyse on poliittisesta valinnasta. Tällä hetkellä Suomi hajottaa turvapaikanhakijoiden perheitä mielivaltaisesti, hakee lapsia säilöön kesken koulupäivän, lähettää ihmisiä suurella todennäköisyydellä hengenvaaraan. Median otsikoissa on jatkuvasti yksittäisten ihmisten lohduttomia kohtaloita, ja me kansanedustajat saamme kansalaisilta niistä hätäntyneitä viestejä. Turvapaikkamenettelyn asiantuntijat ovat jo pitkään kritisoineet sitä, että Suomi lähettää ihmisiä hengenvaaraan.

Tänään kyselytunnilla ryhmäni otti esille Migrin toiminnasta tehdyn selvityksen, jonka on tehnyt Migri itse, ja yllätys yllätys, ei ollut huomannut toiminnassaan suuria puutteita, joskin pitkän listan pienempää korjattavaa. No, tämä hallitus on kuitenkin heikentänyt sitä prosessia, jolla turvapaikan tarve selvitetään, esimerkiksi siten, että hakijan oikeusavustaja saa työstään kiinteän könttäsumman, jonka johdosta hakijoita avustavat myös sellaiset juristit, jotka eivät tee työtään kunnolla. Turvapaikanhakija ei pääsääntöisesti enää saa oikeudellista avustajaa ratkaisevaan käsittelyyn eli turvapaikkapuhutteluun, joka on kuitenkin koko turvapaikkaprosessin tärkein vaihe, koska siihen pohjautuu paitsi itse turvapaikkapäätös myös mahdollinen valitusprosessi. Myös epäpätevien tulkkien käyttö on vakava ongelma. Jos se menettely, jolla tieto turvapaikkapäätöksen pohjaksi kootaan, ei ole pätevä, väistämättä tehdään vääriä päätöksiä. Tällä politiikalla siis hallitus paitsi ajaa pakkopalautettavia ihmisiä hengenvaaraan myös lisää maassa laittomasti olevien määrää. Jotta Suomi toimisi oikeusvaltion tavoin, meidän todella pitäisi korjata hyvin paljon siinä, miten kohtelemme turvapaikanhakijoita.

Tämän lakialoitteen hyväksyminen korjaisi ulkomaalaispolitiikastamme vain pienen osan, mutta se korjaus on välttämätön. Aivan kuten edustaja Adlercreutz totesi, se on paitsi inhimillistä myös meidän oman etumme mukaista, ja on hyvin perusteltua, että yhtenäisimmme käytännön koko maassa.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

18.29 Tiina Elovaara sin: Arvoisa puhemies! Katsoin, että on tärkeää olla puhumassa tänään Susanna Huovisen aloitteen puolesta, myöskin siksi, että tällä hetkellä taidan olla salissa ainoa hallituspuolueen edustaja. [Silvia Modig: Ja rohkea sellainen!] Haluan tässä avoimesti todeta sen, että pidän sitä, mitä nykyhallituksen maahanmuuttopolitiikasta on täällä todettu, kohtuullisen oikeana arviona, ja sanon tämän tosiaan hallituspuolueen edustajana.

Suomi kohtasi vakavan pakolaiskriisin, ja tilanne oli silloin hetkellisesti jopa hieman kaoottinen, ja sen seurauksena politiikat painoivat varmaankin myös paniikkinappulaa. Nykyhallituksen maahanmuuttopolitiikkaa voi osa pitää erinomaisena ja osa erittäin huonona. Itse asetun jonnekin sinne välimaastoon, mutta olen ehdottomasti sitä mieltä, että jos jonnekin suuntaan nyt pitäisi liikkua, niin se on nimenomaan tämä suunta, mitä Susanna Huovisen aloitekin osoittaa.

Eli me olemme tiukentaneet politiikkaamme hyvin vahvasti. Me emme mielestäni voi sitä tästä enää tiukentaa olematta epäinhimillisiä. Päinvastoin, meidän tulee astua kohti ihmisyyttä, mennä takaisinpäin, ja siinä mielessä toivon, että ensi vaaleissa valittava hallitus ottaa tämän aloitteen pöydällensä ja vie sen eteenpäin ja että arvioisimme koko turvapaikkajärjestelmäämme kokonaan uudelleen. Siinä on ongelmia, joita tässä ansiokkaasti muun muassa kollega Hassikin toi esiin. Koko turvapaikkaprosessissa on haasteita.

Tässä samalla tuonkin esiin, että valmistelen itsekin parhaillaan lakialoitetta koskien turvapaikanhakijoiden oikeudellista asemaa tilanteissa, joissa he saavat karkotuspäätöksen, vaikka he ovat erittäin ansiokkaasti integroituneet Suomeen, opetelleen kielen, ovat töissä, opiskelevat, heillä on sosiaalinen verkosto. Olen tietoisesti nimennyt tämän lakialoitteen sisuviisumiksi ja toivon, että saan sille kollegoilta tukea sitten, kun siihen lähden nimiä keräämään. Eli haluan myös omalta osaltani kantaa vastuuta siitä politiikasta, mitä hallitus on tehnyt, ja osata myös tunnustaa ne asiat, mitä pitää korjata, ja toivon, että tätä kykyä löytyy myös muilta tahoilta. Tiedän, että täällä on myös kollegoita, jotka ovat toista mieltä, ja heillekin kiitos siitä. Mielestäni on aina arvokasta, että on myös erimielisyyttä ja se tuodaan esiin, eli Mäkelä ja Savio täällä ovat ansiokkaasti myöskin paikalla, ja haluan osoittaa kunnioitukseni myös heidän näkemyksiään kohtaan.

Mutta seison vahvasti Susanna Huovisen erinomaisen inhimillisen lakialoitteen takana ja sanon tässä myös hänelle kiitokset vielä virallisesti aivan kaikesta.

18.33 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva lakialoite kuntien velvollisuudesta järjestää eräitä terveydenhuollon palveluja eräille ulkomaalaisille ja laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta, se on siis pääsääntöisesti samansisältöinen kuin hallituksen viime vaalikaudella antama esitys, joka raukesi siis vaalikauden päättyessä. Silloinhan entisellä sisäministerillä, arvostetulla sosiaalidemokraattisella politiikalla Kari Rajamäellä, oli tässä asiassa suuri rooli, mistä hänelle kuuluu täysi ja lämmin kiitos.

Arvoisa puhemies! Tämän vaalikauden aikana on jo laajennettu laittomasti maassa oleskeleville myönnettyjä sote-palveluita sekä joidenkin kaupunginvaltuustojen tekemillä päätöksillä että myös eduskunnan viime joulukuussa säätämällä lailla, jolla osa kyseisten palveluiden kunnille aiheuttamista kustannuksista korvataan valtion varoista.

Tämä Helsingin kaupunginvaltuuston päätös, josta tänäänkin on keskusteltu, syntyi melko niukalla enemmistöllä, vaikka muun muassa esityksen kustannusarvio oli vajavaisesti laadittu, ja rohkenenkin myös epäillä vahvasti täällä tänäänkin esitettyä arviota vain

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

400 000 euron lisäkustannuksista. Tulemme myöhemmin varmasti näkemään, mitä ne todellisuudessa ovat — arvelen, että ne ovat huomattavasti suuremmat.

Arvoisa puhemies! Ongelmaksi tämän lakiesityksen ja yleisesti tämän kehityksen kannalta muodostuu se, että tietyt puolueet ovat halukkaita laajentamaan yhteiskunnan tarjoamia peruspalveluita myös niille henkilöille, joilla ei ole laillista lupaa oleskella Suomessa. Tässä ei ole kysymys vain taloudesta vaan myös periaatteesta, nimittäin siitä, kuuluvatko suomalaisten veronmaksajien kustantamat palvelut myös henkilöille, joilla ei ole laillista lupaa olla maassa.

Arvoisa puhemies! Suomessa on nykyään varovaistenkin arvioiden mukaan useita tuhansia laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä. Tilanne on muuttunut hyvin merkittävästi siitä, kun tämä viime vaalikaudella tehty hallituksen alkuperäinen esitys on tehty. Perussuomalaisten kanta tähän asiaan on varmasti tullut hyvin selväksi jo edustaja Mäkelänkin puheenvuoroista, mutta todettakoon se tässä vielä kertaalleen pöytäkirjaan: me emme kannata laittomasti maassa oleskeleville tarjottavien sote-palveluiden laajentamista, mihin tällä aloitteella pyritään.

Tilannetta on ryhdyttävä korjaamaan pikemminkin palauttamalla laittomasti maassa oleskelevat henkilöt lähtömaihinsa, sekä tietysti muutenkin on korjattava Suomen maahanmuuttopolitiikkaa siten, ettei laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden määrä enää kasva. Suomen yhteiskuntajärjestelmän tulee nojata laillisuusperiaatteeseen, mihin edustaja Mäkeläkin edellä viittasi.

18.36 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aloitan korjaamalla edellisen puhujan puheenvuorosta pari pientä epätarkkuutta. Ensinnäkin tämä Helsingin arvio 400 000:sta ei tarkoita lisäkustannuksia suhteessa siihen tilanteeseen, että paperittomille tarjottaisiin vain akuutti terveydenhuolto, vaan siihen tilanteeseen, että paperittomia ei olisi lainkaan olemassa, joka siis ei ole realistinen lähtötilanne. Mikäli paperittomille tarjottaisiin vain kiireellinen hoito, me emme tiedä, mikä kustannus silloin olisi, olisiko se 400 000 plussaa vai miinusta, mutta aivan varmasti se ei olisi nolla.

Toinen epätarkkuus tai ehkä looginen kieppi on ajatus siitä, että me voimme nojata laillisuusperiaatteeseen ja samanaikaisesti jotenkin poistaa paperittomat Suomesta. Näinhän ei ole, koska ensinnäkin meidän mahdollisuuttamme lähettää ihmisiä kotimaihinsa rajaa kansainvälinen oikeus, johonka me olemme sitoutuneet, ja nämä kansainväliset sopimukset ovat osa meidän oikeusjärjestelmäämme ja osa sitä laillisuusperiaatetta, josta edustaja puhui.

Suomen kokoisen valtion ei kannata lähteä sille tielle, että me irtisanoudumme kansainvälisistä sopimuksista ja ryhdymme palauttelemaan ihmisiä toisten valtioiden suvereniteetin alueelle. Jos me niin teemme, jollekin valtiolle voi tulla mieleen, että myöskään Suomen suvereniteetti ei ehkä ole pyhä ja koskematon vaan että ehkä sitäkin voidaan lähteä loukkaamaan. Toiseksi, meillä on aika laaja kokemus muista maista siitä, että paperittomien tilanteen ratkaiseminen palauttamalla ei yksinkertaisesti toimi. Huomattavasti meitä vankemmin aseistautuneet, huomattavasti meitä laajemmilla poliisivaltuuksilla varustetut maat eivät ole onnistuneet pitämään paperittomien määrää vähäisenä, lähelläkään sitä tasoa, mitä se on Suomessa ollut.

Tällä hetkellä Euroopassa asuu, elää, tekee työtä, perustaa perheitään, opiskelee todennäköisesti pitkälti toistakymmentä miljoonaa paperitonta henkilöä, ja he eivät ole täällä sen takia, että Euroopan valtiot eivät olisi tehneet kaikkeansa ajaakseen heidät tiehensä, vaan

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

sen takia, että sivistysvaltiossa kansainvälisiä sopimuksia noudattaen ei ole mahdollista toteuttaa sellaisia toimia, joilla rajavalvonta näiltä osin onnistuisi. Tietävästi tämänkaltaista politiikkaa on onnistunut toteuttamaan ainoastaan yksi länsimainen valtio, nimittäin 1930-luvun loppupuolen Saksa, ja minä toivon, että missään vaiheessa me emme ota käyttöön niitä menetelmiä, joissa siinä siellä onnistuttiin.

Arvoisa puhemies! Silloin kun tämä laki, lakiesitys paperittomien terveydenhuollon laajentamisesta, oli viimeksi tässä salissa, pidin asiasta aika monta puhetta ja tein niiden teen aika paljon taustatyötä. Sen yhteydessä myös keräsin paljon aineistoa, paitsi kansainvälisestä tutkimusta myös sellaisten ihmisten kokemuksia, jotka omassa elämässään kokevat meidän nykyisen lainsäädäntömme kohtuuttomaksi. Minä haluan lukea kolmesta tällaisesta kokemuksesta. Kaksi ensimmäistä on kristillistaustaisessa järjestössä johtavana työntekijänä toimineen Timo Keskitalon keräämiä kokemuksia:

”Kävin keskustelun nuoren afrikkalaisen opiskelijan kanssa. Hän oli käynyt lääkärillä, ja hänellä epäiltiin olevan rintasyöpä. Tämä opiskelija oli käyttänyt perheen säästöt tullakseen Suomeen ja opiskellakseen, jotta hänestä voisi tulla aikanaan koko perheen taloudellinen tuki. Hän ei voinut ajatella opintojen keskeyttämistä ja kaiken rahan valumista hukkaan. Hänellä ei tietenkään ollut varoja kalliisiin syöpähoitoihin Suomessa. Hän päätti antaa syövänsä tehdä työnsä. Hänelle oli parempi jatkaa opintoja ja kuolla kuin palata kotimaahansa epäonnistuneena.”

Ja toinen esimerkki: ”Maahanmuuttajan ystäväperhe oli käymässä Suomessa. Hän meni perheen pojan kanssa uimahalliin. Poika liukastui märällä lattialla ja löi päänsä lattiaan. Tajuton, verta vuotava poika makasi uimahallin lattialla. Uimahallin työntekijät kysyivät ensin, kuka maksaa hoidot, ennen kuin soittivat ambulanssin. Ennen kuin ambulanssi lähti liikkeelle, ambulanssikuski kysyi, kuka maksaa. Vielä poikaa poimittaessa paareille maahanmuuttajaystävänä joutui vakuuttamaan, että hän maksaa hoidon.”

Kolmas esimerkki tuli tietooni muuta kautta. Käännös tässä englannista suomeen on omani: ”Väkisinmakaamisen jälkeen ei tullut kuukautisia, ja kun tein testin, olin raskaana. En ollut aikaisemmin ajatellut prostituutiota, se on kulttuurissamme hyvin häpeällistä, mutta mitä muuta saatoin tehdä? Abortti on täällä melkein tuhat euroa, Tallinnassakin monta sataa. En olisi ikinä saanut ajoissa sellaista rahaa kerjäämällä.”

Nämä esimerkit kertovat hyvin erilaisesta todellisuudesta kuin missä me laadukkaalla työterveyshuollolla turvatut kansanedustajat elämme. Ne kertovat maailmasta, jossa henkiin jääminen ei ole itsestäänselvyys, maailmasta, joka kuitenkin avautuu vain muutaman kilometrin säteellä tästä salista.

18.42 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hieman hämmästelen noita edustaja Kontulan puheita siitä, että jonkun maan suvereniteettia loukkaisi se, jos siihen maahan palautetaan sen kyseisen maan omia kansalaisia. Loukkaisiko se Suomen suvereniteettia, jos Suomeen palautetaan suomalaisia? [Anna Kontula: Kyllä, jos Suomi kieltää!] Tosiaankin ihmettelen sitä, jos sanotaan, että ihmisiä palautetaan maihin siten, että he joutuisivat hengenvaaraan, koska sehän on perustuslakimme vastaista ja käsitykseni mukaan toissijaisen suojelun peruste, jos henkilöön kohdistuu tämä ehdoton palautuskielto. Tämäkään ei ole relevantti argumentti keskustelussa.

Nyt kun kuitenkin tämän aloitteen mittakaava on hieman laajennettu keskusteluun yleisemmästä maahanmuuttopolitiikasta, niin täytyy vielä lyhyesti ihmetellä tätä vihervasemiston epäluottamusta suomalaista maailman parhaan oikeusturvan viranomaisprosessia

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

kohtaan. Suomen maahanmuuttopolitiikkahan on jo valmiiksi maailman liberaaleinta. Jos henkilö ei saa Suomesta turvapaikkaa, hän ei saisi sitä mistään muualtakaan. Jos joku on tästä asiasta eri mieltä, kuulisin mielelläni, mikä se maa on ja mihin tämä väite perustuu. Itse asiassa, kun syytetään hallitusta maahanmuuttopolitiikan tiukentamisesta, niin ei siellä juurikaan ole pykälätason tiukennuksia tullut. Hieman on perheen yhdistämisen kriteereitä tarkistettu, mutta siihen se on melkein jäänytkin.

Kun taas sitten Maahanmuuttoviraston päätökset perustuvat muissakin Pohjoismaissa käytössä oleviin maatietoihin ja turvallisuusarvioihin, se, miksi Suomeen tuli vuonna 2015 niin paljon irakilaisia, johtuu käytännössä siitä, että he saivat Suomesta näitä kyseisiä muita Pohjoismaita ja vertailumaitamme helpommin turvapaikan. Nyt kun olemme siirtyneet pohjoismaiselle linjalle, tämä tilanne on muuttunut. Nyt kun tämä ei teille riitä, niin mikä teille riittäisi? Jos kaikkien näiden prosessien jälkeen ei saa suojelua, kaikkien näiden valitusten, kahden oikeusasteen käsittelyiden, uusintahakemusten jälkeen ei saa suojelua, niin mitä sitten pitäisi tehdä? Ehdotatteko järjestelmän romuttamista niin, että kaikki hakukkaat nyt yleisesti ottaen Suomesta saisivat turvapaikan subjektiivisen oikeuden perusteella? Ainakin yritätte parhaanne mukaan vesittää tätä järjestelmää.

18.44 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä ei ilmeisesti kuunnellut sitä, mitä äsken puhuin, kun luetteloin kohtia, joissa hallitus on huonontanut sitä menettelyä, jossa turvapaikan tarve selvitetään, siten, että niiden asiaperusteiden, joihin päätös perustuu, paikkansapitävyys on huonompi kuin aikaisemmin. En näitä toista. Edustaja Mäkelä voi, mikäli oikeasti kiinnostaa, lukea ne eduskunnan pöytäkirjasta.

Pyysin tämän puheenvuoron vain osoittaakseni tukeni edustaja Elovaaran idealle siitä, että perustettaisiin tällainen, kuten hän asian ilmaisi, sisuviisumi. Me kaikki tiedämme, että eläköityvän ja eläkeikäisen väestön osuus maassa kasvaa. Se on suuri syy siihen paljon puhuttuun kestävyysvajeseen, joka on julkisen talouden kestävyyskestoiskuoli tämän hallituksen ja eduskunnan ja vaikka kuinka monen tulevan hallituksen ja eduskunnan aikana. Mielestäni on aivan järjetöntä, että Suomi karkottaa maasta ihmisiä, jotka ovat oppineet suomen kielen ja joilla on täällä työpaikka — ja monilla perhettäkin — vain siksi, että he ovat tulleet turvapaikanhakijoina ja sitten viranomaiset ovat tulleet siihen tulokseen, että he eivät täytä turvapaikan myöntämisen perusteita. Pitäisi olla mahdollisuus myös, niin sanoakseni, ansaita oleskelulupa silloinkin, kun on tullut turvapaikanhakijana eikä sitä turvapaikkaa myönnetä. Me tarvitsemme tänne maahan työkykyisiä ja työhaluisia ihmisiä, ja siinä suhteessa kerta kaikkiaan on aika järkevöittää meidän politiikkaamme.

18.47 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hiukan hämmästelinkin tätä edustaja Kontulan maalaillemaa uhkakuvaa siitä, että mahdollisesti jossain päin Eurooppaa oltaisiin siirtymässä 80—90 vuoden takaisen Saksan politiikkaa kohti. En oikein ymmärtänyt, mihin edustaja Kontula viittasi. Jätän hänen puheensa tältä osin omaan arvoonsa.

Mutta sitä vastoin otan vielä kantaa hänen mainitsemaansa laillisuusperiaatteeseen ja erityisesti siltä osin kuin se koskee laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden palauttamista lähtömaihinsa.

Täytyy tosiaan ensinnäkin muistaa, että esimerkiksi kielteiset turvapaikkapäätökset käyvät läpi erittäin monivaiheisen ja erittäin monia erilaisia valitusteitä sisältävän prosessin, ja uskon, että kun tämä koko prosessi on käyty läpi, niin nämä kielteiset päätökset ovat, ainakin yleisesti ottaen, erittäin hyvin perusteltuja.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Arvoisa puhemies! Hallitus esitti syksyllä 2015 — silloin, kun tämä silloinen maahanmuuttokriisi oli kaikkein pahimmillaan — tavoitteekseen solmia palautussopimukset Irakin, Afganistanin ja Somalian kanssa, jotta näitä massapalautuksia voitaisiin tehdä nopeasti ja tehokkaasti silloin, kun aihetta niihin on. Tässä vuosien myötä on EU:n ja Afganistanin välillä saatukin tällainen palautussopimus aikaan, ja sitä Suomikin voi jatkossa hyödyntää. Mutta sitä vastoin esimerkiksi Irakin kanssa tällaista palautussopimusta ei ole saatu solmittua, vaikka ulkoministeri sitä aikanaan, siis reilut pari vuotta sitten, kovasti lupasikin ja pikaisella aikataululla edistää. Valitettavasti mitään konkreettista ei olekaan saatu aikaan neuvotteluissa, eikä juurikaan ole yritettykään. Sellainen kuva minulle on jäänyt tästä keskustelusta, jota julkisuudessa näiden palautussopimusten suhteen on käyty.

18.49 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Käydään läpi vähän näitä kansainvälisen oikeuden perusteita, kun edustaja Mäkelä niitä kysyi.

Todellakin on niin, että kansalliseen suvereniteettiin kuuluu muun muassa se, että toinen valtio ei voi tuoda ihmisiä taikka esineitä taikka yhtään mitään tietyn valtion hallitsemalle alueelle, ei edes sen omia kansalaisia. Tokikin meillä on myös kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa jokaisen oikeus palata omaan maahansa missä tilanteessa tahansa. Mutta mikäli henkilö ei itse osoita tällaista halukkuutta palaamisen, niin valtio sinällään voi kyllä sanoa, että ei oteta. Ja siihen ei ole Suomella mitään sanomista, paitsi että Suomi voi irtisanoutua kansainvälisistä sopimuksista ja salakuljettaa ihmisiä lähtömaihinsa. Mutta tällä taas puolestaan on merkittäviä seurauksia meidän kansainvälisoikeudelliseen asemaamme, ja kun on niinkin isoja naapureita kuin Suomella on, niin en lähtisi vakavasti harmitsemaan tätä tietä.

Mikä ylipäätään on ongelmana meidän ulkomaalaislaissa? No, se iso ongelma on se, että se lähtee oleskelulupakategorioista ja ihmiset eivät ole kategorioita. Ulkomaalaiset ihmiset, samalla tavalla kuin suomalaisetkin, yleensä haluavat, tekevät, puuhaavat ja motivoituvat useista asioista eriaikaisesti. Ihminen saattaa samanaikaisesti olla naimisissa, tehdä työtä tai hakea työpaikkaa, opiskella ja olla silti vainon kohteena. Itse asiassa useimmat ihmiset tekevät kahta tai kolmea asiaa näistä yhtä aikaa. Tästä syystä, kun meidän oleskelulupajärjestelmä tunnistaa vain yhden perusteen ja jopa tuomitsee ihmisiä valehtelijoiksi ja järjestelmän hyväksikäyttäjäksi silloin, jos he tuovat esille useamman perusteen, niin kuin normaalin ihmisen elämässä yleensä on useita tekijöitä läsnä samanaikaisesti, se synnyttää kohtuuttomia tilanteita — siis se, että meidän järjestelmä on rakennettu sellaisille oletuksille ulkomaalaisista ihmisistä, jotka eivät päde ihmiselämään noin yleisesti.

Edustaja Saviolle toteaisin, että olin ilmeisesti vähän epäselvä. Tarkoitus ei ollut olettaa tai sanoa, että kukaan täällä toivoisi Saksan mallia, vaan varoittaa siitä, että ne strategiat, joiden perusteella perussuomalaiset kuvittelevat paperittomuuden ratkeavan, eivät ole toimineet missään muualla kuin natsi-Saksassa. Se ei ole ollut mahdollista missään muualla. Yhdysvallat on vuosikymmeniä valtavilla panostuksilla poistanut maasta paperittomia, jahdannut paperittomia, ja siellä on paperittomia enemmän kuin koskaan. Kaikissa Euroopan maissa tehdään jatkuvasti valtavia ulkomaalaisratsioita, jotta saadaan kiinni paperittomia: pyritään poistamaan niitä ihmisiä aktiivisesti maasta. Ja paperittomia elää, työskentelee, muodostaa perheitä, saa lapsia jokaisessa Euroopan maassa edelleen. Poliitiikan olisi kuitenkin hyvä perustua jonkinlaiseen realismiin ja mielellään myös muiden maiden kokemusten opiskeluun.

Pöytäkirja PTK 66/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2018 vp Mikko Kärnä kesk ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

18.53 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Sanon nyt pari sanaa tästä lakialoitteesta, kun sen varsinainen laatija, edustaja Kärnä, ei enää suureksi harmiksemme täällä eduskunnassa seuranamme ole.

Sinänsä ajatus verohelpotuksesta heikomman työllisyyden ja väestönkehityksen suhteen haasteellisille alueille on tavallaan kehityskelpoinen, joskin näkisin, etteivät kaikki mainitut alueet ole suinkaan välttämättä enemmän tällaisen tuen tarpeessa kuin vaikkapa kotivaalipiirini Kaakkois-Suomen kolme maakuntaa. Sitä vastoin olisin hieman epäileväinen sen suhteen, onko ainakaan näin laaja positiivisen erityiskohtelun laajennus tällaisten alueiden tai tällaisilla alueilla asuvien ihmisten verotukseen nyt kuitenkaan lain edellyttämän yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 15.6.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola